

Nr 91

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående den framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtanden till riksdagen föredragande statsråd hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ulla Lindström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en utbyggnad av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor från och med den 1 juli 1964. Förslaget syftar till att ge avdelningen resurser för en ökad publiceringsverksamhet, intensifierat samarbete med skolor och folkbildningsorganisationer samt förbättrad utställnings- och rådgivningsverksamhet på konsumentupplysningsområdet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Lindström fråga om den *framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor, m. m.* och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (Bil. 12, p. 56) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna till Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 244 000 kr. samt till Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader ett förslagsanslag av 478 000 kr.

Dessa frågor torde nu få tas upp till fortsatt behandling.

I. Inledning

De första statliga insatserna på konsumentupplysningsområdet ägde rum för något mer än tjugu år sedan. År 1940 inrättades inom informationsstyrelsen en särskild byrå för upplysningsverksamhet på hemhushållningsrådet, benämnd aktiv hushållning. Denna byrå flyttades år 1944 över till statens priskontrollnämnd.

Sistnämnda år bildades Hemmens forskningsinstitut (HFI) med Husmödrarnas samarbetskommitté och Hushållsläraryrinnornas samarbetsorganisation som huvudmän. På institutets program stod främst provningar och undersökningar från funktionella, hygieniska och ekonomiska synpunkter av varor och arbetsredskap för hemmet. Fr. o. m. budgetåret 1945/46 uppfördes ett särskilt riksstatsanslag för bidrag till institutet.

Enligt beslut av 1954 års riksdag införlivades priskontrollnämndens byrå, aktiv hushållning, med HFI den 1 juli samma år. HFI undergick därefter

inte några egentliga organisatoriska förändringar innan det förstatligades den 1 januari 1957 (prop. 1956: 105, SU 124, Rskr 282).

Redan tidigare hade ett betydelsefullt steg tagits för att i samverkan mellan staten och det enskilda näringslivet vinna en allsidig objektiv konsumentupplysning. Som resultat av 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning (SOU 1949: 18) inrättades nämligen år 1951 varudeklarationsnämnden (prop. 1951: 1, Bil. 12, SU 10, Rskr 10). Nämnden har till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer för konsumtionsvaror. Kostnaderna för verksamheten delas mellan staten och de industriföretag som tar del i arbetet.

Några år senare ökades statens direkta ekonomiska engagemang i konsumentforskning och konsumentupplysning genom att överskottsmedel i vissa clearingkassor gjordes tillgängliga för ändamålet.

År 1955 lade varudistributionsutredningen fram sitt betänkande, »Pris och prestation i handeln» (SOU 1955: 16). I fråga om konsumentvaruforskning och konsumentupplysning framhöll utredningen bl. a. att frågan om ett inköpsval är bra eller dåligt måste bedömas utifrån den odelade trenigheten pris-kvalitet-service. Det måste bli en av konsumentupplysningens uppgifter att klargöra det samband, som råder mellan dessa trenne ting. Utredningen ansåg, att konsumentupplysningen bör vara helt obunden i förhållande till sina finansierare, att den bör bedrivas i ansvariga former samt att den bör vara en gemensam uppgift för staten samt föreningar och sammanslutningar, som företräder olika konsumentgrupper.

År 1955 slutförde också 1954 års priskontrollutredning sitt arbete, som redovisades i betänkandet »Konkurrens och priser» (SOU 1955: 45). De förslag som förts fram i betänkandet om en ny lagstiftning på pris- och konkurrensområdet, om priskontrollnämndens upphörande och om överföring av dess prisutredande funktioner på ett nyinrättat organ, statens pris- och kartellnämnd — som också skulle handha konsumentupplysningen i prisfrågor — genomfördes i allt väsentligt vid 1956 års riksdag (prop. 1956: 97, SU 123, Rskr 281).

Organisationen av den prisupplysande verksamheten blev sedermera föremål för omprövning av 1960 års prisövervakningskommitté. Dess betänkande »Effektivare prisövervakning» (SOU 1961: 3) föranledde förslag till och beslut av 1961 års riksdag (prop. 1961: 86, SU 105, Rskr 276) och förstärkning av personalresurserna vid bl. a. pris- och kartellnämnden.

I december 1955 lade särskilt tillkallade sakkunniga fram en »Promemoria angående konsumentvaruforskning och konsumentupplysning med vissa förslag rörande organisationen och finansieringen av den statliga eller statsunderstödda verksamheten på området». I promemorian föreslogs anvisande av särskilda statsmedel för konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, inrättande av ett statens konsumentråd såsom samord-

ningsorgan på konsumentvaruforsknings- och konsumentupplysningsområdet samt förstatligande av Hemmens forskningsinstitut och utbyggnad av verksamheten där. Dessa förslag underställdes i proposition riksdagens prövning (prop. 1956: 105, SU 124, Rskr 282).

De sakkunniga framhöll att en ökning av den statliga anslagsgivningen till forsknings- och upplysningsarbetet inom konsumentvaruområdet vore väl motiverad. För rationalisering och vidareutveckling av forskningsverksamheten borde ett samordnande organ, statens konsumentråd, inrättas. Rådets främsta uppgift skulle bli att fördela statsanslaget till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Vidare föreslogs att Hemmens forskningsinstitut organiserades om till ett statens institut för konsumentfrågor, helt bekostat av statsmedel. Verksamhetens inriktning skulle vara ungefär densamma som tidigare. Dock borde institutet kompletteras med en särskild upplysningsavdelning. Avdelningens uppgift skulle vara att följa vad som skedde inom konsumentvaruforskningsområdet i landet och att i lämplig utsträckning förmedla forskningsresultat till allmänheten.

Under remissbehandlingen av de sakkunnigas promemoria hade framförts förslag att flytta över konsumentupplysningsverksamheten från det föreslagna förstatligade institutet till statens konsumentråd. Ehuru detta förslag förtjänade all uppmärksamhet ansåg jag då övervägande skäl tala för att upplysningsverksamheten i enlighet med utredningens förslag skulle förläggas till institutet för konsumentfrågor, vars forskningsavdelning skulle omspänna flera av de viktigaste delarna av konsumentvaruforskningen. I övrigt framhöll jag att konsumentinstitutet som dittills borde utföra konsumentvaruforskning. Därmed avsåg jag en målbetonad forskning d. v. s. provningsverksamhet och praktiska undersökningar av betydelse för konsumenterna. Vidare framhöll jag att institutets upplysningsavdelning i möjligaste mån borde omfatta även de avsnitt av konsumentvarumarknaden av allmänt intresse som inte var föremål för institutets egen forskningsverksamhet. Jag förutsatte härför ett nära samarbete mellan institutet och en rad andra institutioner bl. a. varudeklarationsnämnden och konsumentrådet. Institutet borde dock ha en självständig ställning i förhållande till rådet.

Omfattningen för närvarande av statens direkta ekonomiska engagemang i konsumentupplysningsverksamheten framgår av följande sammanställning, som visar storleken av statsanslagen för budgetåret 1963/64 till resp. institutioner m. m.

Statens konsumentråd:

Administrationskostnader	83 000
Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	1 250 000

Statens institut för konsumentfrågor:

Avlöningar	1 244 000
Omkostnader	473 000
	<u>1 722 000</u>

Bidrag till varudeklarationsnämnden		300 000
Statens pris- och kartellnämnd: ¹		
Avlöningar	2 847 000	
Omkostnader	399 000	3 246 000
		<hr/> 6 601 000

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1963 tillkallade jag samma dag och den 21 maj 1963 en arbetsgrupp² med uppgift att utreda frågan om den framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor. Arbetsgruppen antog benämningen Konsumentupplysningsutredningen.

Med stöd av nytt bemyndigande den 31 maj 1963 tillkallade jag samma dag en kommitté, 1963 års konsumentupplysningskommitté, med uppdrag, att utreda vissa principiella frågor rörande konsumentupplysning.

Redan i november 1962 hade 1960 års radioutredning erhållit tilläggsdirektiv att bl. a. närmare undersöka möjligheterna att vidga konsumentupplysningen i televisionen.

Konsumentupplysningsutredningen avlämnade den 25 januari 1964 ett betänkande, »Effektivare konsumentupplysning» (SOU 1964: 4).

Utredningen, som samrått med omkring 125 organisationer och institutioner, föreslår en utbyggnad av den statliga konsumentupplysningen. Frågan om en ytterligare utbyggnad av underlaget för forskningsverksamheten har utredningen ansett vara av storleksordning i kostnadshänseende och eljest, att frågan snarast bör bli föremål för en särskild utredning.

Över betänkandet har efter remiss yttrande avgivits av arméintendenturförvaltningen, arbetarskyddsstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen, statens institut för folkhälsan, byggnadsstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen — efter hörande av hushållningssällskapen i Göteborgs och Bohus län, Jämtlands län och Malmöhus län —, kommerskollegium — efter hörande av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Gävle, samt Gotlands, Norrbottens och Västerbottens läns, Östergötlands och Södermanlands samt Skånes handelskamrar —, statens provningsanstalt, statens institut för hantverk och industri, statens pris- och kartellnämnd, statens institut för konsumentfrågor, statens institut för byggnadsforskning, statens konsumentråd, svenska textilforskningsinstitutet, svenska institutet för konserveringsforskning, Arbetarnas bildningsförbund (ABF), Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Hushållningssällskapens förbund — ef-

¹ Största delen av kostnaderna belöper sig på utredningsverksamheten, som i sin tur endast till en del bestäms av behovet av konsumentupplysning i principfrågor. En väsentlig del av nämndens utredningsverksamhet avser nämligen konkurrensförhållanden inom näringslivet.

² Byråchefen i handelsdepartementet Erik Berggren, ordförande, direktören Oscar Westerland och förste ombudsmannen C. H. Hernlund.

ter hörande av hushållningssällskapen i Hallands län, Kalmar län, Kopparbergs län, Stockholms stad och län samt Västerbottens län —, Högerpartiets kvinnoförbund, Kooperativa förbundet (KF), Kooperativa kvinnogillesförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Liberala studieförbundet, Riksförbundet landsbygdens folk (RLF), Sparfrämjandet, Statstjänstemännens riksförbund, Studieförbundet medborgarskolan, Aktiebolaget Svensk byggtjänst, Svenska annonsörers förening, Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Svenska journalistförbundet, Svenska slöjdföreningen, Svenska tidningsutgivareföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och industrierorganisation, Sveriges hemkonsulenters förening, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Aktiebolaget Sveriges radio, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Sveriges standardiseringskommission, Tjänstemännens bildningsverksamhet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), och varudeklarationsnämnden.

II. Konsumentupplysningsutredningen

Konsumentvaruforskningen

Utredningen framhåller att anspråken på forsknings- och upplysningsverksamhet på konsumentområdet har ökat undan för undan. Tillgängliga personella och materiella resurser motsvarar inte i dag kraven på bredd och effektivitet i informationsarbetet. Orsakerna härtill är flera. En sammanhänger med de snabba skiftningarna på varumarknaden. När staten under 1940-talet i större omfattning ekonomiskt engagerade sig i konsumentupplysningen, saknades även närmare erfarenheter av hur en av skilda särintressen oberoende sådan verksamhet borde läggas upp och administreras. Härtill kommer att inom de stora statliga utredningar på konsumentområdet, som ligger till grund för nuvarande organisation, uppmärksamheten i allt väsentligt koncentrerades till frågor rörande konsumentvaruforskningens omfattning och innehåll. Man gick där emot inte närmare in på hur själva upplysningsverksamheten borde utformas eller försökte precisera vad den skulle avse. Det fick ankomma på upplysningsorganen själva att söka de lämpligaste framkomstvägarna. Så har även skett med i stor utsträckning goda resultat.

De måhända svåraste bedömningarna knyter an till hur långt staten som konsumentupplysare skall sträcka sig i redovisningen av testresultaten samtidigt som den skall upprätthålla krav på saklighet och objektivitet. Denna fråga är föremål för utredning av 1963 års konsumentupplysningskommitté.

Den statliga konsumentupplysningen arbetar väsentligen med underlag

av resultat från forskning, undersökningar och provningar angående framför allt pris och kvalitet hos olika varor av betydelse för konsumenterna. Grunden för denna konsumentvaruforskning m. m. utgörs främst av sociologiskt inriktade undersökningar rörande olika konsumentgruppers behov och köpvanor, deras bostads- och arbetsförhållanden, ekonomi och intressen, matvanor, fritidssysselsättningar m. m.

Enligt utredningen råder en viss oklarhet om vad som skall förstås med konsumentvaror och hur gränsen mellan denna varugrupp och andra varugrupper bör dras. Om med »konsumenter» avses de individuella slutliga förbrukarna av varor och tjänster, d. v. s. allmänheten, bör såsom »konsumentvaror» karakteriseras sådana varor och tjänster, vilka skaffas eller beordras direkt av allmänheten och avses för den enskildes eget eller för hans familjs behov. Exempel på konsumentvaror är då livsmedel, textilier, skor, möbler och annan lös inredning, hushållsapparater, privata fortskaffningsmedel, olika kemisk-tekniska preparat, bränslen, leksaker och hobbyartiklar, sport- och friluftskartiklar, m. m. Vissa konsumentvaror är typiska förbrukningsartiklar andra är konsumentkapitalvaror.

Det är konsumentvaruforskningens uppgift att med utnyttjande av objektiva provningsmetoder fastställa de för varje varugrupp kvalitetsbildande egenskaperna hos gruppen. Då den kompletterande upplysningsverksamheten avser att hjälpa konsumenterna i deras köpval, kan man säga att konsumentvaruforskningen ytterst syftar till att rensa bort tekniskt eller kvalitetsmässigt undermåliga artiklar, som finns i handelns varusortiment.

Det största av de statliga konsumentvaruforskande organen är *statens institut för konsumentfrågor*. Organisatoriskt arbetar institutet på fyra undersökningsavdelningar, nämligen en avdelning för hushållsorganisation m. m., en livsmedels- och kemisk-teknisk avdelning, en textilavdelning samt — gemensam för de tre nu nämnda avdelningarna — en laboratorieavdelning. Verksamheten inom institutet knyter huvudsakligen an till förhållandena inom hem och hushåll.

Vid avdelningen för hushållsorganisation m. m. studeras bl. a. frågor om olika hushållstypers funktion, arbetsmetoder och arbetsekonomi i hushållet samt ändamålsenliga inredningar för kök och badrum.

Vid livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen utförs studier av metoder för matlagning, bakning och konservering med beaktande av näringsvärde, ekonomi och arbetstid. Vidare behandlas frågor om lagring av och emballage för livsmedel.

Textilavdelningen utför undersökningar av redskap för sömnad och klädvård, studier av den textila marknaden samt provningar av nyheter ur inköps- och skötselsynpunkt.

Laboratorieavdelningen utför väsentligen tekniska provningar av olika varor. På programmet står främst frågor om utrustning och metoder för

hemtvätt, om golvbeläggning och golvvård samt om tvätt- och rengöringsmedel.

Den forsknings-, undersöknings- och provningsverksamhet som äger rum vid statens institut för konsumentfrågor — alltså med utgifterna för den egentliga upplysningsverksamheten frånräknade — kostar innevarande budgetår i runt tal 1 milj. kr.

Varudeklarationsnämnden är organisatoriskt knuten till Sveriges standardiseringskommission. Nämndens budget omsluter verksamhetsåret 1963/64 ca 475 000 kr. Därav betalar staten 300 000 kr. Återstoden utgörs av kontrollavgifter, bidrag från privata företag, m. m.

Varudeklarationsnämndens uppgift är att verka för ökad användning av vederhäftigt upplysande varudeklarationer på konsumentområdet. Arbetet är organiserat på en teknisk kommitté och en rad specialkommittéer för skilda varuområden. I dessa kommittéer sitter representanter för både tillverkare och konsumenter.

Varudeklarationsarbetet, som började i augusti 1951, har på sistone utvecklats ganska snabbt. Under de senaste åren har antalet fastställda normer ökat från 63 till 109, antalet utfärdade tillstånd från 175 till 530 och antalet varudeklarationer företag (tillståndshavare) från 125 till 345. Det är emellertid utredningens uppfattning att mycket återstår att göra på varudeklarationsfältet. Det finns också anledning beklaga att samarbetet på det internationella planet är så förhållandevis begränsat.

De löpande kontakterna mellan varudeklarationsnämnden och konsumentinstitutet syns fungera bra. Nämnden använder bl. a. konsumentinstitutets skrifter för information om sin verksamhet samt publicerar även en hel del i egen regi.

Den viktigaste uppgiften för *statens konsumentråd* är att fungera som samordningsorgan på konsumentområdet. Det innebär bl. a. att rådet skall följa konsumentvaruforskningen i landet och verka för att denna forskning rationaliseras och utvecklas. Även konsumentupplysningen skall uppmärksammas och stödjas av rådet.

Rådet, som inte undersöker och provar i egen regi, lämnar ur det särskilda riksstatsanslaget för konsumentvaruforskning m. m. ekonomiska bidrag till både statliga och enskilda projekt. Det gäller såväl forsknings- och utredningsverksamhet om konsumtionen och konsumenterna som provningar och utvecklingsarbete för att få fram bättre konsumentvaror.

Rådet har för sin verksamhet en mycket begränsad administration. För löner och omkostnader räknas för budgetåret 1963/64 med behov av något över 80 000 kr. Det särskilda forsknings- och upplysningsanslaget är för samma budgetår uppfört med 1 250 000 kr.

Den nu lämnade redogörelsen för hur forsknings- och undersökningsverksamheten är organiserad vid sådana hel- eller halvstatliga organ, vilka har till uteslutande ändamål att arbeta på konsumentvaruområdet, visar att *omfattningen av forskningsverksamheten* är mycket begränsad. Det rör sig om 2,5 à 3 milj. kr. Stora delar av konsumentvarumarknaden omfattas inte heller av en objektiv granskningsverksamhet rörande kvalitet, service etc. Utanför ligger bl. a. sådana kapitalvaror som radio- och TV-apparater, bilar m. m. Ej heller den under de senaste åren snabbt växande marknaden för sportartiklar och andra fritidsvaror finns med.

Utredningen framhåller att den ringa bredden i forskningsarbetet i viss mån är traditionellt betingad: Konsumentinstitutet växte fram ur Hemmens forskningsinstitut, vars huvudinriktning var forskning och upplysning beträffande varor och arbetsredskap för hem och hushåll. Mot bakgrunden av hur konsumentvarumarknaden ser ut i dag kan likväl konstateras, att den knappa forskningsvolymen och forskningens ensidiga inriktning är brister, som allvarligt påverkar effektiviteten hos hela den statliga konsumentupplysningen. Önskar man vinna en bättre sådan upplysning, framhåller utredningen, räcker det alltså inte med att förstärka bara den egentliga informationen — utan väsentligt ökade personella och materiella resurser måste också tillföras det till grund för upplysningen liggande forsknings- och undersökningsarbetet.

Många varor av mera exklusivt eller mindre nyttobetonat slag såsom kikare, TV-apparater, barncyklar etc. har ännu inte blivit föremål för undersökningar. Inköpen av dessa produkter motsvarar emellertid som regel stora kapitalutlägg för familjen, vilket föranlett statens pris- och kartellnämnd att i sina löpande prisstudier ta med kapitalvaror av denna kategori.

I detta sammanhang nämner utredningen att en särskild arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet nyligen granskat förutsättningarna för att i statlig regi bedriva kvalitetsforskning och upplysning beträffande motorfordon. Enligt arbetsgruppen tillhör motorfordon den typ av varor beträffande vilka konsumenterna har ett särskilt behov av upplysning. De mycket omfattande investeringarna i motorfordon — omkring två miljarder kr. per år — gör det till en angelägen samhällsuppgift att verka för en objektiv konsumentupplysning.

Utredningen anser att det i huvudsak finns tre vägar att åstadkomma en allmän breddning av underlaget för den statliga konsumentupplysningen, nämligen att

1. bättre utnyttja resultaten från forsknings- och provningsarbete med anknytning till konsumentvarorna, vilket äger rum vid befintliga hel- eller halvstatliga forsknings- och provningsinstitutioner;

2. de statliga upplysningsorganen på konsumentområdet lämnar i uppdrag åt befintliga hel- eller halvstatliga forsknings- och provningsinstitutio-

ner att mot betalning granska, exempelvis ur kvalitetssynpunkt, viss vara eller viss grupp varor;

3. i anslutning till statens institut för konsumentfrågor eller annat organ uppföra helstatliga forsknings- och provningslaboratorier för arbete inom skilda sektorer av konsumentvaruområdet.

Alternativ 1 är givetvis ur kostnadssynpunkt det förmånligaste. Forskningsmaterialet ligger redan framme, och dess utnyttjande i konsumentupplysningsarbetet behöver i princip inte kosta mer än som motsvarar löner för viss samordningspersonal och för personal, vilken vid behov redigerar om materialet för den avsedda publiceringsformen. Å andra sidan når man med detta alternativ ej så långt. Det är likväl utredningens bestämda uppfattning, att den statliga konsumentupplysningen via ett bättre samarbete mellan upplysningsorganen och vissa utomstående forsknings- och provningsinstitutioner genast kan tillföras nytt värdefullt material.

Vad gäller alternativ 2 konstaterar utredningen, att statens konsumentråd och konsumentinstitutet i viss omfattning redan nu beställer undersökningar hos andra hel- eller halvstatliga forsknings- och provningsinstitutioner. Detta är också den väg som för framtiden i huvudsak bör komma till användning för att vinna en önskvärd ordentlig ökning av den statliga konsumentupplysningen.

Endast undantagsvis — när det inte går att komma fram enligt 1 eller 2 — bör diskuteras att enligt alternativ 3 ställa i ordning särskilda laboratorier för konsumentvaruforskning.

Frågan om en önskvärd snar utbyggnad av den statliga konsumentvaruforskningen enligt alternativen 2 och 3 medför under alla förhållanden stora kostnader. Det kan i utbyggnadsarbetet även uppkomma besvärliga avgöranden rörande vilka konsumentvaror, som bör tas med på forskningsprogrammet. Med hänsyn till dessa omständigheter föreslår utredningen, att frågan om den framtida statliga konsumentvaruforskningens inriktning och omfattning samt formerna för verksamhetens bedrivande blir föremål för särskild undersökning. Denna undersökning bör anförtros åt en statlig kommitté och sättas i gång så snart som möjligt.

Enligt utredningen har från flera håll yrkats på att upplysningsorganen bör ta vara på konsumentnyttigt material även från andra håll än hel- och halvstatliga forsknings- och provningsinstitutioner. Först om så sker skulle en eftersträvad ordentlig utvidgning av konsumentupplysningen vinnas.

Att den statliga konsumentupplysningen skall tillföras material även från privat håll kan synas strida mot hela tanken bakom tillkomsten av en objektiv informationsverksamhet, oberoende av skilda särintressen. Om så skulle ske måste mycket höga krav ställas på garantier för objektivitet i undersökningarnas utförande. Utredningen anser tillgång på goda objektiva provningsmetoder vara en första förutsättning. Som villkor bör också uppställas

att testresultaten vinner godkännande av det statliga konsumentupplysningsorganet.

Utredningen påpekar att dessa olika spörsmål är mycket svåra att bedöma. De bör inte heller behandlas fristående utan i sammanhang med hela frågan om den framtida konsumentvaruforskningens omfattning och inriktning.

Utredningens förslag om *bättre samarbete* mellan konsumentinstitutet och andra hel- eller halvstatliga forskningsinstitutioner för att bredda underlaget för den statliga konsumentupplysningen är inte nytt. När Hemmens forskningsinstitut förstatligades förutsatte man att ett sådant samarbete skulle komma till stånd. Den knappa tillgången på personal såväl hos upplysningsorganen som hos forskningsinstitutionerna har emellertid begränsat samarbetet. Resultaten av de utomstående forskningsinstitutionernas arbete har i huvudsak presenterats i fackpressen och således inte nått ut till en bredare publik. Även om press, radio och en del folkbildningsorganisationer skulle kunna tillgodogöra sig materialet i oredigerat skick försvåras den nödvändiga överblicken, eftersom ett centralt register över publicerade rapporter saknas.

Utredningen visar emellertid att flertalet forskningsinstitutioner finner det önskvärt att resultaten av deras forskning sprids till vidare kretsar. En allmänt positiv inställning till ett närmare samarbete med konsumentinstitutet föreligger således.

En viss särställning intar i detta fall statens provningsanstalt, statens institut för hantverk och industri och de s. k. branschforskningsinstitutionen. Dessa institutioner förfogar över omfattande forskningsutrustning och bedriver en mer eller mindre konsumentvarubetonad provningsverksamhet. Resultaten av verksamheten är emellertid resp. uppdragsgivares egendom. Utredningen anser likväl att man i viss utsträckning borde kunna utnyttja nämnda institutioner.

Utredningen nämner några exempel på institutioner vilkas forskningsresultat skulle kunna vara av allmänt intresse. Resultaten av arbetarskyddsstyrelsens varuprovningar från skydds- och säkerhetssynpunkt, statens instituts för folkhälsan undersökningar på yrkes- och födoämneshygienens område, Svenska slöjdföreningens bohagsundersökningar och Sveriges standardiseringskommissions standardiseringsarbete skulle i populärare presentation än nu kunna vara av intresse för konsumenterna.

Utredningen betonar ännu ett skäl för närmare samarbete mellan forsknings- och upplysningsinstitutioner, nämligen att dubbelarbete, som splittar de tillgängliga resurserna av personal, utrustning och pengar så långt möjligt måste undvikas.

Den slutliga koordineringen åvilar i stort statens konsumentråd. Det dagliga löpande samarbetet mellan konsumentinstitutet såsom sammanställare

av upplysningsmaterial och de berörda forskningsinstitutionerna bör dock enligt utredningen konsumentinstitutet svara för.

Från bl. a. pressens sida har klagats över att konsumentinstitutets publikationer inte innehåller referat från *varuundersökningar i andra länder*. I varje fall, har det hävdats, bör anvisningar kunna ges om var väsentliga utländska forskningsresultat på konsumentvaruområdet finns att få.

Utredningen påminner om att det åligger statens konsumentråd att följa konsumentverksamheten i andra länder. Genom sitt medlemskap i The International Office of Consumers' Unions (IOCU) får rådet och även konsumentinstitutet löpande uppgifter från ett 20-tal länder.

Rådet följer vidare med utvecklingen genom att prenumerera på ett femtontal utländska publikationer och genom att vid behov rekquirera utländsk facklitteratur till sitt bibliotek. Rådet ger ut en stencilerad rapport, »Konsumentnytt från utlandet», på grundval av nyssnämnda material. Det nordiska samarbetet sker främst inom den Nordiska kommittén för konsumentfrågor, som bl. a. sammanställer en forskningskatalog för att underlätta information om nordiska undersökningsprojekt.

Upplysningsverksamheten

Utredningen framhåller att den naturliga riktpunkten i upplysningsverksamheten är att nå en så stor del av konsumenterna som möjligt. Det förutsätter att många olika vägar används för att sprida informationsmaterialet. Det förutsätter också att ett och samma ämne presenteras i flera olika former alltefter syftet med upplysningen.

Av olika nu utnyttjade vägar för upplysningsmaterialets spridning är dags- och veckotidningspressen samt radion och televisionen de viktigaste direkta kanalerna. I konsumentupplysningsarbetet är även skolorna och de frivilliga folkbildningsorganisationerna engagerade liksom löntagare- och kvinnoorganisationerna. Den reguljära fackpressen samt konferenser, föreläsningar och utställningar är andra ofta anlidade media i en aktiv konsumentupplysning.

I fråga om upplysningsmaterialets utformning kan man tänka sig åtminstone fyra olika grader av bearbetning. Det enkla pressmeddelandet behöver bara i text på några rader orientera om att någonting har ägt rum på konsumentområdet samt kort ange innehållet. Åtskilliga av konsumenterna önskar emellertid gå vidare i ämnet och bör då kunna ta del av en kortfattad, lättläst uppsats. Står vederbörande inför köp av den vara, som upplysningen avser, eller gäller det en journalist, vilken tänker skriva en artikel om det aktuella ämnet, behövs en utförligare presentation, kanske också med tillhandahållande av primärmaterial från den bakomlig-

gande undersökningen. De, som undervisar i konsumentupplysande ämnen, slutligen, måste ha tillgång till ett mycket djupträngande material, kanske i pedagogiskt bearbetat skick.

Vilka vägar som anlitas för att nå konsumenterna och hur upplysningsmaterialet utformas beror alltså i allmänhet på den inriktning, som i det särskilda fallet eftersträvas hos informationsverksamheten. Verksamheten kan syfta till att lära konsumenterna att självständigt analysera såväl de egna behoven som varornas pris och kvalitet, ställda i relation till varandra, samt reklamen omkring varorna. Verksamheten kan också vara inriktad på att ge konsumenterna aktuella upplysningar i fråga om de varje dag uppkommande köpsituationerna. Båda typerna av information är nödvändiga och kompletterar varandra. De utövas också parallellt här i landet. Dock dominerar köpråden stort, medan utrymmet för sådant kunskapsmeddelande, vilket mera kan vara ägnat att öka allmänhetens insikt i konsumentproblematiken, är ganska begränsat.

En ökning av genomslagskraften hos den statliga konsumentupplysningen blir enligt utredningens mening svår att genomföra, om inte konsumenterna först görs mottagliga på ett annat sätt än nu för en fortlöpande saklig pris- och varuinformation. Det kan åstadkommas blott genom en på allmän konsumentfostran inriktad upplysningsverksamhet. Resultaten av sådana sociologiska undersökningar, som konsumentrådet redan nu i viss utsträckning utför, torde kunna läggas till grund för en informationsverksamhet med främsta syfte att intressera människorna för konsumentproblematiken.

Det är över huvud taget önskvärt att konsumentupplysningsorganen anstränger sig att undan för undan variera informationsverksamhetens uttrycksformer. Anpassning måste i första hand äga rum till upplysningens innehåll och inriktning. Men det måste också ske en successiv förnyelse av metodiken i upplysningsarbetet.

Vid en dylik modernisering av den statliga konsumentupplysningen bör enligt utredningens mening upplysningsorganen pröva olika media, vilka på andra håll, exempelvis i turistvärvande och exportfrämjande sammanhang liksom i reklamen, har visat sig äga god genomslagskraft.

Kraven på differentiering i upplysningsarbetets metodik reser långtgående anspråk på de organ som skall svara för detta arbete. De skall kunna tillhandahålla ett material, som tillgodoser både den enskilde konsumentens önskemål om kortfattad, lättillgänglig allmän-information och vidareupplysarnas behov av ett mera djupträngande upplysningsstoff att läggas till grund för utarbetande av tidskriftsartiklar, föreläsningar, studiecirklar etc.

Redan varudistributionsutredningen underströk i sitt betänkande att konsumentupplysningen så långt möjligt bör omfatta både *kvaliteten* och *priset* på en vara liksom, i förekommande fall, den *service* som erbjuds

vid varans försäljning. Först när köparen äger kunskaper i alla dessa tre hänseenden, är det möjligt för honom att göra den rätta avvägningen mellan inköpsalternativ.

Verksamheten vid de skilda institutionerna är emellertid ofta inte av den art att det är möjligt att i varje särskilt fall vinna en samordning. De undersökningar på pris- och konkurrensområdet, som pris- och kartellnämnden gör, kan inte användas direkt för att belysa prisutveckling och prisdifferenser på enskilda varor i samband med kvalitetsundersökningar och prisundersökningar. Denna svårighet kan emellertid i stor utsträckning bemästras genom ett nära samarbete mellan de berörda varuforskande och prisundersökande institutionerna. Prisövervakningskommittén gjorde också år 1961 bestämda uttalanden till förmån för ett närmande mellan pris- och kartellnämnden samt, i första hand, konsumentinstitutet och varudeklarationsnämnden.

Utredningen nödgas konstatera att denna rekommendation av prisövervakningskommittén ännu inte har avkastat några mera betydande resultat. Blott ett par, tre gånger under de senaste åren har genom ett aktivt samarbete mellan pris- och kartellnämnden samt konsumentinstitutet frågorna omkring en varas pris-kvalitet eller pris-service fått sin samtidiga och allsidiga belysning.

Utredningen anser att pris- och kartellnämnden samt konsumentinstitutet bör hålla regelbundet återkommande sammanträden för ömsesidig information angående pågående och planerade undersökningar.

Utredningen har tagit upp frågan om en för hela konsumentrådet *gemensam upplysningstidskrift*, som till största delen skulle innehålla populärt utformat material. Med »gemensam» åsyftar utredningen därvid en tidskrift som tar in artiklar från alla statliga och statsunderstödda konsumentvaruforskande institutioner. I tidskriften bör enligt utredningens mening undersökningsrapporter presenteras i sådant skick att även icke fackligt insatta personer skall kunna tillgodogöra sig innehållet i dem. Utredningen anser likväl inte att den nya publikationen bör få lika populär utformning som det Norska forbrukerrådets tidskrift, vilken på många håll ställts upp som mönster för en god konsumentpublikation. Statens institut för konsumentfrågor nuvarande publiceringsverksamhet omfattar tekniska rapporter, särskilda broschyrer och en periodiskt utkommande tidskrift. I dessa publikationer tas ibland in material även från andra statliga eller statsunderstödda institutioner, däribland statens konsumentråd, varudeklarationsnämnden och statens institut för byggnadsfrågor. Konsumentinstitutets publiceringsverksamhet balanserar för närvarande på sammanlagt i runt tal 350 000 kr. om året.

Konsumentinstitutets periodiska tidskrift »Råd och rön» orienterar om

institutets fortlöpande undersökningar, informerar om konsumentupplysande litteratur etc. Bestämda köprekommendationer förekommer inte.

Råd och rön kompletteras genom serien »Köpråd». I den redovisas — ofta med angivande av namn på tillverkare och beteckning på varan — resultaten av jämförande kvalitetsbedömningar.

Skriftserien »Konsumentinstitutet meddelar», som innehåller de tekniska forsknings- och undersökningsrapporterna från konsumentinstitutets arbete, är avsedd för olika kategorier av fackfolk.

Institutets övriga skrifter, sammanlagt ett femtontal hittills, behandlar var för sig ett speciellt intresseområde. Tanken med dessa skrifter är att konsumenten skall kunna få den samlade bilden av en hel fråga i *en* skrift, som skall gå att köpa i bokhandeln.

Under den presspolemik, som vintern 1962/63 ägde rum omkring den statliga konsumentupplysningen, blev konsumentinstitutets skrifter föremål för rätt stark kritik. Särskilt angreps Råd och rön. Man hävdade att innehållet var torftigt, texten tung och tråkig och bildurvalet föga representativt. Utredningen anser dock att presskritiken förra året ibland sköt över målet.

Ett bättre samarbete mellan vissa forskningsinstitutioner på konsumentområdet skulle emellertid ge det sakliga innehållet en önskvärd breddning. Även i fråga om lay-out och yttre utförande i övrigt bör särskilt den periodiska tidskriften kunna göras attraktivare. Utredningen anser även att tidskriften måste ges en bestämd inriktning.

Angående den lämpligaste utformningen av en för hela konsumentområdet gemensam tidskrift har utredningen vid sina överväganden stannat för att innehållet bör redigeras med tanke på att gå direkt ut till konsumenterna. Huvudändamålet bör vara att till de svenska hemmen förmedla saklig och vederhäftig information på konsumentområdet i en stil som lätt förstås av en bredare publik. Samtidigt anser utredningen att det i vårt land med dess mycket rika veckotidningsflora inte finns underlag för att på konsumentområdet ge ut en publikation som liknar den norska Forbrukerrapporten.

Den av utredningen förordade tidskriften bör presentera material från hela det statliga och statsunderstödda konsumentvarufältet. En ledigare redigering kommer också att göra sitt till för att underlätta tidskriftens spridning. På ledarplats bör tas in artiklar, som behandlar konsumentfrågorna mera principiellt och därigenom medverkar till att väcka intresse för konsumentproblematiken. Tidskriften bör också som en form av allmäninformation med konsumentfostran som mål utföra egna intervjuer och reportage på konsumentområdet. Vidare bör i tidskriften finnas artikelreferat och literaturanmälningar liksom även information om resultat av utländsk konsumentvaruforskning. Man kan också tänka sig en läsarnas frågespalt. Tidskriften bör vidare innehålla redogörelser från det frivilliga folkbildningsarbetet, om studiecirklar, föreläsningsserier etc. med konsumentupplysande

innehåll. Den bör över huvud taget presentera material om vad som händer på konsumentområdet. Därigenom och genom att väcka nya frågeställningar på konsumentområdet bör tidskriften kunna lämna betydelsefulla bidrag till den allmänna debatten omkring upplysningsverksamheten.

Den nya konsumenttidskriften skulle komma att tjäna som löpande register över vad som händer på konsumentområdet och bli en inspirationskälla, ur vilken idéer och uppslag kan hämtas för vidare bearbetning.

Ett samlingsregister på konsumentområdet, vari informeras om resultaten av tidigare utförda konsumentundersökningar, finns i den av Nordiska kommittén för konsumentfrågor uppsatta forskningskatalogen. Den är emellertid varken överskådlig, lätthanterlig eller aktuell.

Utredningen föreslår, att registret flyttas över till konsumentinstitutet, där skötseln av det kan anförtros den befattningshavare, som utredningen förordar skall förestå konsumentinstitutets löpande rådgivning per brev, telefon och vid personliga besök.

Press, radio och TV är som nämnts de viktigaste direkta kanalerna i konsumentupplysningsarbetet. Via dem når informationen snabbt ut till en mycket bred publik. Anlitande av massmedia är därför särskilt lämpligt, när man vill att upplysningen skall nå konsumenterna direkt. Redan nu finns ett mycket stort intresse hos pressen för att ta in konsumentupplysande artiklar.

Vi har alltså all anledning att glädja oss åt att det konsumentupplysande materialet genom medverkan av pressen når ut till en långt större krets än som skulle skett via konsumentinstitutets egna publikationer. Stora ansträngningar bör därför göras för att vinna goda löpande kontakter mellan upplysningsorganen och pressen.

Radion och televisionen ägnar kanske inte konsumentupplysningsfrågorna lika stor uppmärksamhet som pressen. För TV:s del har dock programtiden på sistone utökats och de personella resurserna förstärkts. Utredningen är medveten om att den långa förberedelsetiden innebär att programmet sändningsdagen helt eller delvis kan ha förlorat sitt nyhetsvärde. Därför finns ett önskemål från Radio-TV att framkommande upplysningsmaterial skall förstagångspresenteras samtidigt i upplysningsorganens publikationer och i Radio-TV. Utredningen vill likväl inte ansluta sig till tanken på en fullständig samordning i tiden vad gäller presentationen. Denna samordning skulle kunna föranleda att redan sammanställt upplysningsmaterial fick »hållas inne» i flera månader. Självfallet bör emellertid upplysningsorganen sträva efter att så tidigt som möjligt hålla Radio-TV, pressen och de andra vidareupplysarna underrättade om när nya undersökningar planeras, hur långt pågående projekt fortskridit samt när resultaten av sådana projekt kan beräknas ligga framme.

Utredningen anser att det finns anledning att räkna med att såväl pressen som radion och televisionen framöver kommer att ägna konsumentfrågorna

ökad uppmärksamhet i samma mån som forsknings- och undersökningsverksamheten på konsumentområdet utvidgas att gälla nya varugrupper. För att ge stadga åt de löpande kontakterna med press, radio och TV föreslår också utredningen i betänkandet att en tjänst som pressombudsman inrättas.

Utredningen understryker betydelsen av att även *skolor, folkbildningsorganisationer m. fl.* engageras i en mera allmänt inriktad upplysningsverksamhet, som syftar till konsumentfostran.

Inom det allmänna skolväsendet meddelas konsumentundervisning i ämnet hemkunskap. Målet för denna undervisning är att göra eleverna förtrogna med de arbetsuppgifter som förekommer i ett hem. Som föremål för undervisning anges i anvisningarna till timplanen särskilt »Varudeklarationer, varubedömningar» och »Prisberäkningar». Det heter också i anvisningarna bl. a. följande: »All undervisning i hemkunskap skall ge konsumentfostran, inte minst ekonomiundervisningen, där i lämpliga sammanhang infogas diskussioner om reklamens för- och nackdelar för konsumenten samt en objektiv varuupplysning.»

Inom yrkesutbildningen meddelas konsumentundervisning på olika stadier. Yrkeskolornas lokaler för husligt arbete är utformade med tanke på att eleverna får handskas med goda bruksvaror i en god miljö. Den kurs som fått den största spridningen är husmodersskolan, som finns på ca 450 platser i landet och som ger utbildning främst för enskilt hushåll.

Lanthushållsskolorna räknas till lantbrukets yrkeskolor för kvinnlig ungdom. Vid skolorna meddelas praktisk och teoretisk undervisning i hushållsekonomi och hemskötsel.

Utredningen anser att det för framtiden bör vara en angelägen uppgift för statens konsumentråd att ägna frågan om utrymmet för den konsumentupplysande undervisningen vid våra skolor största uppmärksamhet.

Utredningen tillägger att det självfallet också bör ankomma på de statliga konsumentupplysningsorganen att inom ramen för tillgängliga resurser åt skolorna tillhandahålla all den service på konsumentområdet, som skolorna i sitt planeringsarbete visar sig vara i behov av.

Målet för studieorganisationernas utbildningsverksamhet var tidigare huvudsakligen ett färdighetskunnande. Under de senaste åren har emellertid på programmet för konsumentupplysande kurser tagits upp även rent principiella frågeställningar, genom vilka en förskjutning ägt rum mot undervisning, som är mera inriktad på konsumentfostran. Det är också utredningens uppfattning, att studieorganisationerna har särskilda förutsättningar att aktivt medverka i en konsumentupplysning, vars viktigaste uppgift inte är att förmedla kunskaper om särskilda varor utan att ge studiedeltagarna en generell kritisk inställning visavi alla varor och förmåga

att inför ett aktuellt köp skaffa sig de kunskaper som behövs för att göra ett riktigt val.

Som studielitteratur utnyttjas skrifter, tidskrifter, broschyrer m. m. som behandlar det ämne, vilket är aktuellt för kurser. Vidare kommer undervisningsmateriel, som är utarbetad speciellt för konsumentupplysningskurserna till användning. Denna materiel framställs som regel av organisationerna själva eller av brevkolor, vilka organisationerna anlitar för ändamålet.

Studieorganisationerna samarbetar i sin verksamhet också med de statliga konsumentupplysningsorganen. Den ringa bredden i konsumentinstitutets undersökningsverksamhet och de begränsade personella resurserna för det egentliga upplysningsarbetet medför att den hjälp, som institutet kan lämna organisationerna, inte på långa vägar motsvarar deras behov av grundmateriel för utbildningsverksamheten. Bristen på lämpligt grundmateriel hämmar organisationernas aktivitet. Tillgången på konsumentupplysande material blir som regel också bestämmande för i vilken utsträckning folkbildningsorganisationerna lägger upp konsumentupplysande kurser. Alla åtgärder bör därför vidtas för att på konsumentområdet lämna effektiv service åt studieorganisationerna i deras planeringsarbete. En av riktpunkterna vid uppläggning av serviceverksamheten bör vara att det skall bli lätt för organisationerna att orientera sig på konsumentupplysningsområdet. Bättre samordning av forsknings- och undersökningsverksamheten, en gemensam konsumenttidskrift och ett samlingsregister på konsumentområdet över tidigare gjorda forskningar och undersökningar är tre av utredningen framlagda förslag, som alla syftar till att ge en bättre överblick. Även i den rent praktiska uppläggnings- och utförandet av undervisningen behöver organisationerna stöd. Särskilt de mindre studieförbunden efterfrågar ofta pedagogisk expertis som biträde vid utarbetande av studiehandledningar och studiebrev. Utredningen föreslår därför att konsumentinstitutets upplysningsavdelning fr. o. m. den 1 juli 1964 tillförs en befattningshavare med pedagogisk utbildning.

Konsumentinstitutets service åt studieorganisationerna bör även i större omfattning än för närvarande gälla åskådningsmateriel såsom filmer, bildband, stillbilder, materiel för flaneltavlor, bläddertavlor, arbetsblad, broschyrer etc. Åskådningsmateriel av olika slag bör därför kunna ställas i ordning inom konsumentinstitutet för försäljning eller uthyrning till bl. a. studieorganisationerna i deras cirkel- och föreläsungsverksamhet m. m.

Konsumentinstitutet skall vidare kunna lämna organisationerna uppgifter om lämpliga föreläsare eller eljest medverka i konferenser, kurser etc.

Vad utredningen föreslår om ökat samarbete med och bättre service åt folkbildningsorganisationerna gäller i lika mån löntagare- och kvinnoorga-

nisationerna. Flertalet av dem utövar visserligen ingen studieverksamhet, men de har sina medlemstidskrifter, i vilka konsumentfrågorna ofta tas upp till diskussion.

Utredningen överväger i sitt betänkande om det inte för berörda parter skulle vara värdefullt att ha tillgång till ett samarbetsforum, där i första rummet folkbildningsorganisationerna men också pressen och de andra vidareupplysarna kunde möta konsumentupplysningsorganen för information och samtal om främst den mera långsiktiga planeringen. Utredningen åsyftar härvid inte någon form av permanent samarbetsdelegation utan föreslår, att företrädare för upplysnings- och forskningsorganen och olika kategorier av vidareupplysare möts vid en årligen återkommande konferens. Den bör hållas i konsumentrådets regi och vara av huvudsakligen informativ karaktär.

För att effektivisera *rådgivningsverksamheten* i frågor av intresse för konsumenterna föreslår utredningen att upplysningscentra inrättas.

Undersökningar beträffande olika konsumtionsvarors pris och kvalitet förekommer på många håll, men det är svårt att rörande en viss produkt snabbt få besked om var den blivit undersökt och hur resultatet publicerats.

Ett väsentligt ökat utrymme bör beredas den personliga rådgivningen. Utredningen föreslår därför, att det på olika platser i landet skapas stödje- punkter, där information i konsumentfrågorna kan meddelas eller anvisning ges om var sådan information finns tillgänglig.

I de tre största städerna i riket och i Umeå bör dessutom inrättas särskilda *upplysningscentraler*. Vid varje central skall aktuell litteratur, tidskrifter och annan trycksaksinformation på konsumentområdet finnas tillgängligt. Upplysningscentralerna bör utöva en mera allmänt inriktad upplysningsverksamhet. Det är vidare önskvärt att det inom upplysningscentralen bereds utrymme för special- och vandringsutställningar.

Ett *centralbibliotek* för litteratur och tidskrifter på konsumentområdet saknas i vårt land men efterfrågas ofta. Utredningen har granskat den frågan och därvid visserligen blivit övertygad om behovet av ett dylikt bibliotek, men i avvägningen mellan förebyggande önskemål om en snar utbyggnad av olika sektorer av den statliga konsumentupplysningen har utredningen likväl ansett, att inrättandet av ett konsumentbibliotek av praktiska och även av ekonomiska skäl bör anstå något eller några år.

Det löpande personalbehovet, när verksamheten vid biblioteket kommit igång, uppskattas av utredningen till en biblioteksassistent. För uppläggning av biblioteket behövs under det första året experthjälp och annan extra arbetskraft motsvarande ca 15 000 kr. Medelsbehovet av engångskaraktär för bokinköp uppskattas av utredningen till 25 000 kr.

Hushållningssällskapens hemkonsulenter bedriver inom resp. län under-

visning och rådgivning om allt som rör hem och hushåll. Det har framstått som naturligt för utredningen att närmare undersöka, om det finns möjligheter till en ökad och bättre spridning av framkommande upplysningsmaterial genom ett vidgat samarbete mellan konsumentupplysningsorganen och hushållningssällskapens hemkonsulenter. Därvid har framkommit att hemkonsulenterna i växande utsträckning använder konsumentinstitutets skrifter som underlag för sin rådgivnings- och upplysningsverksamhet i konsumentfrågor.

Utredningen föreslår att konsumentinstitutet i samråd med pris- och kartellnämnden tar upp diskussioner med lantbruksstyrelsen och Hushållningssällskapens förbund rörande de närmare formerna för en vidgad samverkan från och med den 1 juli 1964 mellan den statliga konsumentupplysningen och hushållningssällskapens hemkonsulenter.

En viktig förutsättning är att hemkonsulenten är anträffbar på sällskapets expedition, eller annan lämplig plats, på bestämda tider. På expeditionen skall finnas tillgängliga på konsumentområdet förekommande litteratur- och forskningsregister m. m. Försäljning av och prenumeration på konsumentinstitutets samt pris- och kartellnämndens periodiska tidskrifter skall kunna äga rum. En annan lämplig åtgärd vore att vederbörande hushållningssällskap svarade för iordningställande och löpande tillsyn av vandringsutställningar och andra lokala visningar av konsumentinstitutets montrar, skärmar m. m.

Den beskrivna verksamheten kommer att ge utslag i ökad efterfrågan på råd och anvisningar från husmödrarnas och andra konsumenters sida. En förutsättning för att systemet skall fungera på nöjaktigt sätt är att mycket nära kontakter mellan upplysningsorganen och hushållningssällskapen uppehålls.

Utredningen har gått vidare och försökt att få förankring för den statliga konsumentupplysningen även på det rent lokala fältet. Därvid har uppmärksamats den roll, som kan tänkas utövad av våra stads- och kommunalbibliotek såsom förmedlare av konsumentupplysande litteratur. Vi har i hela landet omkring ettusen sådana *folkbibliotek*.

Det finns enligt utredningens mening olika vägar efter vilka folkbiblioteken kan utnyttjas i den statliga konsumentupplysningen. En väg är att biblioteken presenterar den konsumentupplysande litteraturen samlat och överskådligt. Folkbiblioteken bör därvidlag kunna påräkna service från konsumentupplysningsorganen. Det är också klart att folkbiblioteken gratis bör tillhandahållas de publikationer som ges ut av i första hand konsumentrådet, konsumentinstitutet, pris- och kartellnämnden samt varudeklarationsnämnden.

Det bör ankomma på konsumentinstitutet att i samråd med pris- och kartellnämnden ta upp de erforderliga diskussionerna med skolöverstyrelsen om aktiva insatser av folkbiblioteken i den statliga konsumentupplysningen.

Organisation och kostnader

Vid upplysningsavdelningen hos statens institut för konsumentfrågor arbetar 15 personer.

För avlöningar vid upplysningsavdelningen belastas konsumentinstitutets avlöningsanslag med 270 000 kr. för ordinarie och extraordinarie personal samt med 15 000 kr. för extra och tillfällig arbetskraft.

Även vid undersökningsavdelningarna och vid kansliet utförs en hel del arbete, som hör till den egentliga upplysningsverksamheten. Det gäller t. ex. besvarande av vissa frågor, som av upplysningsavdelningen hänskjuts till den eller dem som utfört den ifrågavarande undersökningen samt all expediering av Råd och rön.

Konsumentinstitutets omkostnader är i riksstaten för budgetåret 1963/64 upptagna med 478 000 kr. Därav kan 315 000 kr. beräknas falla på upplysningsverksamheten. Huvudparten av sistnämnda belopp, eller 275 000 kr., gäller publiceringsverksamheten, inklusive konsumentinstitutets ersättning till postverket för distribuering av Råd och rön. Från statens konsumentråd har till utställningar m. m. under det senaste året erhållits drygt 50 000 kr.

Av konsumentinstitutets avlönings- och omkostnadsanslag för budgetåret 1963/64 belöper avrundat 700 000 kr. på den egentliga upplysningsverksamheten, varemot svarar en beräknad inkomst av 300 000 kr. Därtill kommer de avlöningsmedel och särskilda anslag för utställningar m. m., som statens konsumentråd ställer till institutets förfogande. Storleken härav under det senaste året utgjorde ca 120 000 kr.

Utredningen framhåller att en av framgångsvägarna för att snabbt och till måttliga kostnader vinna en effektivare konsumentupplysning ligger i ett bättre utnyttjande av olika existerande, utanför konsumentinstitutet stående forsknings- och provningsinstitutioner. Hur en dylik samverkan på sikt skall utformas, främst i vad gäller urvalet av nya undersökningsobjekt, har utredningen ansett böra bli föremål för särskild granskning.

I samma mån som primärmaterialet till upplysningen på detta sätt produceras av flera från varandra oberoende institutioner växer kraven på självständighet hos det organ, vilket skall samla ihop, redigera och vidarebefordra upplysningsstoffet till konsumenterna. Med den utgångspunkten har i debatten om den statliga konsumentupplysningen ofta framförts önskemål om inrättande av ett helt fristående organ som samordnare och utövare av den egentliga upplysningsverksamheten.

Utredningen påpekar att upplysningsmaterialet är produkten av ett nära samarbete mellan de som undersöker en viss vara, och de som skall informera om resultatet av undersökningen. Utredningen finner det därför naturligt att så länge den huvudsakliga basen för informationsarbetet är att

finna inom en undersökningsinstitution så skall samma institution också svara för upplysningen. Även om ett nära samarbete etableras mellan konsumentinstitutet och andra forskningsinstitutioner kommer likväl institutet att än så länge vara den huvudsakliga producenten av underlag för upplysningsverksamheten. Även om utredningen således ännu inte finner tiden mogen för att förverkliga tanken på ett helt fristående upplysningsorgan anser den dock att konsumentinstitutets upplysningsavdelning skall äga ett avsevärt mått av självständighet i sitt arbete. I det syftet föreslår utredningen, att frågor rörande offentliggörande av forskningsresultat samt övriga med upplysningsverksamheten sammanhängande frågor skall ankomma på styrelsen, vilken sedan kan överflytta visst eller vissa ärenden till ett inom styrelsen upprättat arbetsutskott. I frågor som gäller upplysningsarbetet skall chefen för upplysningsavdelningen vara föredragande såväl i styrelsen som i arbetsutskottet. De ökade arbetsuppgifterna för berörda styrelseledamöter anser utredningen böra föranleda omprövning av de arvoden, som utgår.

Enligt nu gällande regler ankommer det på direktören att efter de riktlinjer som styrelsen dragit upp ombesörja bl. a. offentliggörandet av forskningsresultaten. Utredningens förslag om överflyttning av beslutanderätten m. m. i frågor rörande upplysningsverksamheten till styrelsen-arbetsutskottet föranleder därför i sin tur förslag om ändringar i konsumentinstitutets instruktion.

Avlöningar

Innehavaren av tjänsten som *chef för upplysningsavdelningen* förutsätts enligt utredningen vara ansvarig utgivare för den periodiska tidskriften och bör äga praktiska erfarenheter av journalistyrket. De disparata arbetsuppgifterna och kravet på självständighet i deras utförande, liksom verksamhetens utåtriktade och ömtåliga karaktär, ställer anspråk på allmän duglighet, samarbetsförmåga och gott omdöme hos vederbörande. Utredningen räknar med lönegradsplacering såsom för avdelningsdirektör.

Med redigeringen av Råd och rön samt övriga skrifter arbetar för närvarande förutom två heltidsanställda huvudredaktörer två tjänstemän på vardera halvtid. Ytterligare en konsulent hjälper i mindre omfattning till att sammanställa underlag för artiklar och skrifter. För lay-out anlitas en utomstående specialist, och för skrivgöromål finns en kontorsbiträdestjänst. Det gör för publiceringsverksamheten sammanlagt drygt fyra hela tjänster jämte biträde av specialist för lay-out.

Innehållet i den nya konsumenttidskriften kommer att bli mera omfattande och mera variationsrikt än vad som nu gäller för Råd och rön. I det av utredningen förutsatta samarbetet mellan konsumentinstitutet och de utomstående forsknings- och provningsinstitutionerna bör tekniskt utbildad personal medverka. En helt ny uppgift på publiceringssidan blir att förse

press, radio och TV samt folkbildnings- m. fl. organisationer med ett skriftligt informationsmaterial.

Det tryckta ordet används i nästan varje form av upplysningsverksamhet. Publiceringen är också den sektor inom den statliga konsumentupplysningen, som i särskild grad behöver förstärkas. Utredningen finner en kraftig förstärkning av den med institutets skrifter sysselsatta personalen motiverad redan fr. o. m. den 1 juli 1964. Med hänsyn till önskvärdheten ur praktiska och ekonomiska synpunkter av att utbyggnaden sker successivt, begränsar sig utredningen till att föreslå att från och med budgetåret 1964/65 till en särskild sektion inom upplysningsavdelningen kallad *redaktionen*, knyts följande tjänster, nämligen en byrådirektör, tre redaktörer, en ingenjör och ett biträde. Därutöver torde böra beräknas 15 000 kr. för att möjliggöra arvodesanställning av en fotograf. Tillika föreslår utredningen att 10 000 kr. anvisas för arvodering av praktikanter, som skall söka in vid journalistinstitutens konsumentupplysningslinje, samt enahanda belopp för extra arbetskraft.

När efter något eller några år närmare erfarenheter har erhållits av den nya konsumenttidskriften, och samarbetet med de utomstående forsknings- och provningsinstitutionerna har vunnit stadga, räknar utredningen med att det skall föreligga behov av ytterligare minst en redaktör och en ingenjör.

Något fast organiserat samarbete mellan konsumentinstitutet samt press, radio och TV äger för närvarande inte rum. Detta anser utredningen vara en olägenhet, som kommer att öka i samma takt som massmedia alltmer tar aktiv del i konsumentupplysningsarbetet. Utredningen föreslår därför att från och med den 1 juli 1964 en tjänst som *pressombudsman* inrättas. Han bör till sitt förfogande ha ett biträde.

Pressombudsmannens viktigaste arbetsuppgift blir att allmänt sörja för goda löpande kontakter mellan konsumentinstitutet samt press och radio-TV.

Med hänsyn till betydelsen av ett aktivt samarbete mellan konsumentinstitutet och folkbildnings- m. fl. organisationer såsom vidareförmedlare av det konsumentupplysande materialet, föreslår utredningen att det fr. o. m. den 1 juli 1964 inom upplysningsavdelningen inrättas en sektion för service åt studieorganisationerna m. fl. Denna *studiesektion* bör förestås av en befattningshavare (konsulent) med pedagogisk utbildning. Då det är önskvärt med en successiv förnyelse av metodiken i de arbetsuppgifter, om vilka nu är fråga, föreslår utredningen inte att någon fast tjänst inrättas för ändamålet. I stället bör befattningen rekryteras med erfaren lärare, vilken kan åta sig föreståndarskapet för sektionen mot anställningsvillkor i likhet med vad som kommer att gälla för vissa konsulentbefattningar i skolöverstyrelsen.

Det kompletterande personalbehovet inom studiesektionen är svårt att be-

stämman. För en verkligt effektiv hjälp på bred bas åt organisationerna skulle i och för sig behövas en rätt stor personal. Utredningen har emellertid ansett det rimligt, att man i fråga om en verksamhet av denna art prövar sig fram i mindre skala och tar vara på därvid vunna erfarenheter innan ytterligare utbyggnad sker.

Utredningen föreslår därför att studiesektionen nu tillförs — förutom den tidigare nämnda konsulentbefattningen — två befattningar, nämligen en assistenttjänst och en biträdestjänst. På assistenten skall ankomma att vårda åskådningsmaterialet samt att svara för alla kontakter, som sammanhänger med tillverkning, uthyrning resp. utlåning, distribuering etc. av denna materiel. Assistenten bör tills vidare svara för kontinuiteten inom sektionen. För anlåtande av teknisk expertis vid behov av ritningsarbeten, diagramteckningar etc. bör i konsumentinstitutets icke-ordinariepost inräknas 15 000 kr.

Inom konsumentinstitutets utställningsverksamhet sysselsätts f. n. fem personer. Då en del av dessa även har andra arbetsuppgifter, motsvarar institutets nuvarande insatser på utställningssidan tre heltidstjänster. Utredningen föreslår att *utställningssektionen* fr. o. m. den 1 juli 1964 organiseras med tre tjänster som konsulent och en biträdestjänst. Utredningen förutsätter därvid att det skall vara möjligt för utställningssektionen att i sitt arbete på det lokala planet utnyttja hushållningssällskapens hemkonsulenter eller av kommunerna anställda sådana konsulenter. För extra arbetskraft vid genomförande av olika framträdanden på det lokala planet räknar utredningen med behov av 15 000 kr.

Vad gäller *rådgivningen* ser utredningen i de särskilda upplysningscentralerna med anslutande regionala och kommunala stöddepunkter verksamma hjälpmedel att föra ut den statliga konsumentupplysningen.

Verksamheten vid upplysningscentralerna bör givetvis nära knytas an till den rådgivning, som utövas inom institutet per brev, telefon och vid personligt besök. Därmed sysselsätts f. n. nio personer. En del har också andra arbetsuppgifter, några är anställda på halvtid. De samlade insatserna motsvarar därvid mellan fyra och fem heltidstjänster.

För den från institutet utgående rådgivningsverksamheten uppskattar utredningen personalbehovet till en tjänst som konsulent, två tjänster som kontorsskrivare och två tjänster som kansliskrivare. Under konsulenten bör även sortera de särskilda upplysningscentralerna, för vilka utredningen tidigare uppskattat det samlade personalbehovet till fyra tjänster som föreståndare och två tjänster som kansliskrivare. Ytterligare bör till rådgivningssektionen hänföras en tjänst som biblioteksassistent (för konsumentinstitutets nuvarande bibliotek). Gemensamt för upplysningscentralerna torde för extra arbetskraft, exempelvis i anslutning till särskilda aktioner, böra anvisas 20 000 kr. Däri är då inräknade även särskilda medel för avbytare åt föreståndarna i Malmö och Umeå.

Lokalfrågan för upplysningscentralerna kan ta tid att lösa, varför dessa inte torde komma att vara i funktion förrän omkring den 1 januari 1965. Vid sådant förhållande kan för budgetåret 1964/65 lönedel till centralernas fyra föreståndare och två kansliskrivare samt extra arbetskraft beräknas blott för halvt år.

Vid bifall till de tidigare förslagen om utbyggnad av upplysningsavdelningen blir en viss utökning nödvändig även beträffande *kansliet*. Kansliet omfattar för närvarande en tjänst som förste byråsekreterare, åtta biträdestjänster samt en tjänst som vaktmästare.

Utredningen föreslår att kansliet från och med den 1 juli 1964 förstärks med två biträdestjänster samt en tjänst som vaktmästare.

Vid bifall till vad utredningen nu föreslagit får konsumentinstitutets upplysningsavdelning den organisation, som framgår av följande.

Avdelningsdirektör

<i>Redaktionen</i>	<i>Pressombudsmannen</i>	<i>Studiesektionen</i>	<i>Utställningar</i>	<i>Rådgivningen</i>
1 byrådirektör	1 pressombudsman	1 konsulent	3 konsulenter	1 konsulent
3 redaktörer	1 biträde	1 assistent	1 biträde	4 föreståndare
1 ingenjör		1 biträde		2 kontorskrivare
1 biträde				1 biblioteksassistent
				4 kansliskrivare

Personalen vid den nya upplysningsavdelningen kommer sålunda att omfatta 28 befattningshavare. Kostnaderna härför, inklusive kostnaderna för tre nya befattningshavare vid kansliet, uppskattas av utredningen för budgetåret 1964/65 till drygt 800 000 kr., innebärande en ökning av nu utgående lönedel för upplysningsarbetet med 445 000 kr. Budgetåret 1965/66 tillkommer 90 000 kr. med hänsyn till att lönedel för upplysningscentralerna då skall beräknas för helt år.

Utredningen understryker, att en personalorganisation av föreslagen storlek av utredningen bedöms nödvändig för att vinna en tillfredsställande upplysningsverksamhet redan med nuvarande forsknings- och undersökningsvolym och med den utökning därav, som förutsätts äga rum från och med den 1 juli 1964. Det innebär att framtida ytterligare utbyggnad av forsknings- och undersökningsverksamheten i och för sig motiverar en motsvarande förstärkning av upplysningssidan, ehuru det väl därvid främst kommer att gälla befattningshavare i mellan- och lägre grader.

Omkostnader

För anskaffning av kontorsinredning till nya tjänsterum tar utredningen upp 40 000 kr. För anskaffning av skriv- och räknemaskiner anser utredningen 14 000 kr. erforderliga och för utensilier till ett mörkrum för fotoändamål 4 500 kr. Till sjukvård är för närvarande anvisade 7 000 kr. Till

detta ändamål bör räknas med ytterligare 2 000 kr. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör föras upp med 14 000 kr.

Konsumentinstitutets nuvarande telefonväxel har en helt otillräcklig kapacitet. Institutets mottagningsmöjligheter per telefon måste snarast förbättras men slutlig ställning till den lämpligaste typen av telefonväxel bör inte tas, förrän den nya organisationen fastställts och lokalfrågan för den av utredningen föreslagna särskilda upplysningscentralen i Stockholm blivit löst. En provisorisk förbättring av telefonmottagningen måste emellertid åstadkommas snarast möjligt. Enligt vad utredningen under hand erfarit bör ett provisorium kunna åstadkommas inom en kostnadsram av ca 8 000 kr. vilket belopp utredningen föreslår ställs till institutets förfogande.

Till löpande expenser, såsom papper och skrivmaterial samt städning föreslår utredningen att 94 500 kr. anvisas.

Kostnaderna för publikationstryck vid en utbyggnad av upplysningsverksamheten enligt utredningens förslag är svåra att bestämma på förhand. Utredningen anser att institutet, när det gäller utformningen av den nya konsumenttidskriften, bör pröva sig fram för att nå den lämpligaste avvägningen mellan framställningskostnad och utförsäljningspris, ställda i relation till det objektivt bedömda upplysningsvärdet. I fråga om finansieringen av tidskriften — liksom i princip även av de icke-periodiska skrifterna — bör samma regler gälla som nu tillämpas, d. v. s. att publikationerna skall bära sina egna trycknings- och bildkostnader m. m.

Vissa kategorier av vidareupplysare bör kostnadsfritt erhålla institutets skrifter. Det gäller bl. a. hemkonsulenterna och folkbiblioteken. Gratisutdelning till dem är helt enkelt en av förutsättningarna för en sådan aktiv medverkan från deras sida i konsumentupplysningsarbetet, som utredningen räknar med.

Utredningen föreslår att anslagsposten Publikationstryck i omkostnadsstaten för konsumentinstitutet för budgetåret 1964/65 bestäms till 325 000 kr., innebärande en höjning med 50 000 kr. Samtidigt bör vederbörande inkomsttitel på riksstatens inkomstsida skrivas upp med 50 000 kr.

Till reseersättningar — som för innevarande budgetår beräknas till 13 500 kr. — bör anvisas ytterligare 6 500 kr.

Anslaget till annan upplysningsverksamhet (än publikationer) förutsätts av utredningen för nästa budgetår kunna minskas med 4 000 kr. till 15 000 kr. Som utredningen antytt är för närvarande särskild medelsanvisning av statens konsumentråd en förutsättning för att konsumentinstitutet självt skall kunna arrangera utställningar och andra liknande framträdanden. Det är emellertid konsumentrådets mening, att den mera kontinuerliga utställningsverksamheten bör täckas av institutets ordinarie budget och ej bekostas av rådet.

Utredningen föreslår att institutet tills vidare årligen tillförs 15 000 kr. för i genomsnitt fem specialutställningar om året samt 39 000 kr. för genomsnittligt tre vandringsutställningar om året.

Kostnaderna för bildband till undervisningsändamål varierar med ämnet och med tillverkningssättet. Genomsnittligt kan för varje band räknas med en kostnad av 10 000 kr. Härtill bör läggas 2 000 kr. för den kompletterande texten. Konsumentinstitutet förfogar för närvarande över material till sex eller sju olika bildband. Utredningen föreslår att för nästa budgetår medel beräknas för framställning av tre bildband. Det gör sammanlagt 36 000 kr.

Vid framställning av material för flaneltavla bör räknas med en kostnad av 2 000 kr. per sats. Utredningen föreslår att för budgetåret 1964/65 medel tas upp för tillverkning av fyra satser olika ämnen. Det gör 32 000 kr. Den åtföljande texten beräknas kosta 6 000 kr. för alla satserna. Därvid uppkommer ett årligt medelsbehov av 38 000 kr. För annan åskådningsmateriel såsom prover etc. i anslutning till bildbanden och tavelmaterielen bör räknas med 30 000 kr.

Utredningen föreslår att de nu angivna kostnaderna för utställningar, bildband etc. bestrids ur ett särskilt reservationsanslag med rubriken *Statens institut för konsumentfrågor: Upplysningsmateriel*. Som motiv härför åberopar utredningen att planering och utförande av såväl utställningar som bildband och vissa andra former av åskådningsmateriel som regel äger rum på ganska lång sikt.

Bildbanden och flaneltavelsatserna med kompletterande text bör hyras ut eller försäljas till intresserade organisationer m. fl. Intäkterna bör tas till uppbörd under förevarande reservationsanslag och användas för de med anslaget avsedda ändamålen.

Vid bifall till vad utredningen nu föreslagit blir — under i övrigt oförändrade förhållanden — medelsbehovet för budgetåret 1964/65 under omkostnadsanslaget resp. det särskilda reservationsanslaget för upplysningsmateriel 629 000 och 138 000 kr. Det innebär i förhållande till nu utgående anslag av statsmedel för motsvarande ändamål ökningarna med sammanlagt 239 000 kr., varav 66 500 kr. är engångsutgifter.

Rörande lokalfrågorna har utredningen vid underhandskontakter med byggnadsstyrelsen erfarit, att konsumentinstitutets upplysningsavdelning redan nästa sommar kan få disponera ett väsentligt ökat antal tjänsterum inom den barackbyggnad vid Rålambsvägen i Stockholm, som institutet delar med vägförvaltningen i Stockholms län.

Lokalbehoven för upplysningscentralerna förutsätter utredningen skall kunna tillgodoses huvudsakligen genom förhyrning. Det bör ankomma på byggnadsstyrelsen att ombesörja den saken.

III. Yttranden

Så gott som samtliga remissinstanser har i princip ställt sig positiva till de praktiska förslag till effektivisering av den statliga konsumentupplysningen som utredningen lagt fram i sitt betänkande. *Konsumentrådet, KF, Kooperativa kvinnoförbundet, LO, slöjdföreningen, m. fl.* anser dock att med hänsyn till nu pågående utredningar inom samma område den av utredningen föreslagna organisationen snarare bör betraktas som ett provisorium än som en slutlig lösning av problemet.

Industriförbundet, köpmannaförbundet, standardiseringskommissionen, varudeklarationsnämnden och grossistförbundet anser, att utredningens omorganisationsförslag tills vidare inte bör föranleda någon åtgärd. De hävdar att det vore lämpligare att tillgodose behovet av en effektivisering av konsumentupplysningen genom en personell förstärkning av upplysningsavdelningen vid konsumentinstitutet i enlighet med dess petita för budgetåret 1964/65.

Konsumentvaruforskningen

De flesta remissinstanserna anser det som mycket angeläget att, såsom utredningen föreslagit, frågan om den framtida statliga konsumentvaruforskningens inriktning och omfattning samt formerna för verksamhetens bedrivande blir föremål för en särskild undersökning, som bör sättas igång så snart som möjligt. *Folkpartiets kvinnoförbund* och *Statstjänstemännens riksförbund* föreslår, att detta lämpligen sker genom tilläggsdirektiv till 1963 års konsumentupplysningskommitté. *Konsumentrådet* anser att därvid även bör behandlas rådets roll som koordinator för forskningsverksamheten. Enligt bland andra *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* och *AB Svensk byggtjänst* bör den föreslagna utredningen även behandla konsumentens situation och beteende. KF förutsätter, att därvid även den framtida organisationen av upplysningsverksamheten blir föremål för översyn.

Remissinstanserna delar också utredningens mening att en betydligt effektivare konsumentupplysning kan vinnas genom b ä t t r e s a m a r b e t e mellan konsumentinstitutet och andra institutioner, som bedriver konsumentvaruforskning och provning. *Byggnadsstyrelsen* påpekar att det ligger i den privata industriens intresse att objektiva provningsmetoder utarbetas, varför konsumentinstitutet bör söka engagera industrin i detta arbete. *Textilforskningsinstitutet* hävdar att forskningsinstitutionerna bör erhålla ersättning för de merkostnader ett intensifierat samarbete med institutet kan medföra. Till denna uppfattning ansluter sig också *statens provningsanstalt* och *standardiseringskommissionen*.

De som yttrat sig över utredningens samarbetsförslag har tillstyrkt, att grunden för institutets upplysningsverksamhet breddas genom att redan existerande provnings- och forskningsresurser i första hand utnyttjas. *Konsumentinstitutet* och *varudeklarationsnämnden* framhåller dock, att det på sikt torde bli nödvändigt att låta inrätta särskilda statliga provningslaboratorier eftersom den nuvarande provningskapaciteten är otillräcklig.

Samtliga instanser som berört frågan om bättre utnyttjande av resultaten från kommunal, kooperativ och privat forskningsverksamhet tillstyrker att så sker. Enligt *statens institut för hantverk och industri* bör den av utredningen föreslagna grundforskningsundersökningen ta upp denna fråga till behandling. *RLF* förutsätter, att en kritisk bedömning av resultaten föregår utnyttjande av dem. *AB Svensk byggtjänst* föreslår, att samarbetet genomförs efter för statliga organ godtagbara riktlinjer. *Svenska försäljnings- och reklamförbundet* framhåller vikten av att upplysningsorganet har goda relationer till det privata näringslivet. En klyfta som främst blir till nackdel för konsumenterna, kan lätt uppstå mellan företagen och en konsumentupplysning, som inte åtnju-
ter dessas respekt.

Utredningens förslag, att man bör pröva värdet i Sverige även av utländska undersökningar tillstyrks mer eller mindre oreserverat av remissinstanserna. Uppgiften att bevaka vad som sker internationellt på området, bör enligt *pris- och kartellnämnden* åvila konsumentinstitutet som i sitt löpande arbete kommer att ha god nytta av internationella kontakter.

Upplysningsverksamheten

De flesta remissinstanserna ansluter sig till utredningens uppfattning att konsumentupplysningens uppgift inte bara är att förmedla resultaten av provning och forskning till konsumenterna utan även att göra den enskilde konsumenten mottagligare för en fortlöpande saklig pris- och varuinformation. *Pris- och kartellnämnden* anser sin verksamhet hittills huvudsakligen ha varit av fostrande karaktär. Nämnden ämnar även i fortsättningen inrikta sina undersökningar på att göra konsumenten prismedveten. I detta sammanhang efterlyser *Centerns kvinnoförbund* en redovisning för konsumenterna om fördelningen av försäljningspriset på tillverkare, mellanhänder och detaljist. Enligt *LO* skulle upplysningsverksamheten få större slagkraft om samordnad information om en vara kunde fås från konsumentinstitutet, pris- och kartellnämnden och varudeklarationsnämnden och tillstyrker ett nära samarbete mellan dessa institutioner. *TCO* erinrar om den prioritet, som den statliga upplysningsverksamheten kommer att ge de varor som undersökts. *TCO* finner det därför angeläget att upplysningsverksamheten kompletteras med effektiv prisövervakning.

Då det gäller upplysningsmaterialets spridningsvägar och ut-

formning anser de instanser, som behandlat frågorna i sina yttranden, liksom utredningen, att man måste sträva efter en successiv förnyelse av metodiken i upplysningsarbetet. Risk föreligger annars att verksamheten förlorar i aktualitet och slagkraft.

Remissinstansernas åsikter om behovet och utformningen av en statlig gemensam konsumenttidskrift divergerar starkt. Utredningens förslag i fråga om tidskriften tillstyrks i princip av *statskontoret*, *Hushållningssällskapens förbund*, *Liberala studieförbundet*, *Sveriges hemkonsumenters förening*, *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund*, m. fl. Positivt inställda, men med den reservationen att en sådan tidskrift utformningsmässigt i första hand bör vända sig till kvalificerade konsumenter och vidareupplysare, är *konsumentrådet*, *slöjdföreningen*, *Sveriges husmodersföreningars riksförbund*, m. fl. Många av remissinstanserna anser likväl, att konsumentinstitutets nuvarande publikation »Råd och rön», som den nya tidskriften avses ersätta, bör bibehållas. Så anser t. ex. *överstyrelsen för yrkesutbildning* att Råd och rön planerade efterträdare kommer att bli betydligt mindre värdefull för yrkeslärarna. *Centrala sjukvårdsberedningen*, *kommerskollegium* och *varudeklarationsnämnden* påpekar att tidskrifter som »Vi» och »Ica-Kuriren» täcker majoriteten av svenska hushåll och föreslår, att möjligheterna till ett ökat samarbete med publikationer av denna typ undersöks.

Många av remissinstanserna anser emellertid, att utredningens förslag i fråga om den nya tidskriften behöver utredas ytterligare från såväl ekonomisk som teknisk synpunkt, innan ställning kan tas till förslaget. Utredningens kostnadskalkyl för den nya tidskriften ter sig föga realistisk, tycker bl. a. *Folkpartiets kvinnoförbund*, *KF* och *Sparfrämjandet*. *Skolöverstyrelsen*, *konsumentinstitutet*, *KF*, *LO*, *industrieförbundet*, *lantbruksförbundet*, m. fl. föreslår att Råd och rön behålls under sitt nuvarande namn men i moderniserad, kompletterad och förbättrad utformning.

Grossistförbundet och *Svenska annonsörers förening* vill bestämt avstyra att en gemensam konsumentupplysande tidskrift skapas. Den kommer att få svårt att hävda sig i konkurrensen. Dessutom finns risk för att massmedia som dagspress, radio och TV kommer att visa minskat intresse för att sprida konsumentupplysande material. I detta sammanhang kan nämnas att *LO* och *Svenska journalistförbundet* ställer sig tveksamma till lämpligheten i utredningens förslag om det juridiska ansvaret för tidskriften.

Utredningens förslag att knyta en pressombudsman till konsumentinstitutet tillstyrks varmt av de flesta instanser, som yttrat sig i frågan. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* anser sig inte kunna ta ställning till

detta förslag innan 1960 års radioutredning avgivit sitt betänkande. *Centrens kvinnoförbund* lägger stor vikt vid att den expertis, som skall handha radio- och TV-verksamheten, blir tillräcklig i antal och att den väljs ut med stor omsorg. *LO* delar inte utredningens mening, att de långa förberedelseiderna för TV-programmen är ett hinder för snabb presentation av konsumentforskningsresultaten. Nya resultat kan med fördel presenteras i »Aktuellt» och liknande programpunkter. *Liberala studieförbundet* fruktar, att en pressombudsman redan från början kommer att visa sig otillräcklig och att verksamheten blir lidande av detta. *Svenska försäljnings- och reklamförbundet* slutligen påpekar, att det är mycket viktigt, att goda kontakter hålls med press, radio och TV eftersom man via dessa media når de konsumenter, som bäst behöver upplysning, nämligen de som är ointresserade och inte spontant frågar efter någon upplysning.

KF framhåller möjligheten att ta till vara butikkedjors och varuhus resurser att sprida masspropaganda. *SACO* är inne på samma tankegång och finner det anmärkningsvärt, att utredningen inte berört konsumentupplysning inom handelsledet.

Förslaget om inrättande av ett samlingsregister tillstyrks av de som yttrat sig däröver. Ett stort antal av remissinstanserna tvivlar dock på att detta arbete kommer att hinnas med av en befattningshavare, som dessutom har att sköta institutets löpande rådgivning genom brev.

Konsumentinstitutet föreslår, att en expert på dokumentation omedelbart anlitas. *Svenska institutet för konserveringsforskning* anser att registret bör läggas upp med direkt hänvisning till litteraturkällorna.

Utredningens förslag om en studiesektion med uppgift att aktivisera skolornas, studie-, löntagare- och kvinnoorganisationernas roll i konsumentupplysningsarbetet hälsas med tillfredsställelse av alla remissinstanser. *Skolöverstyrelsen* och *Folkpartiets kvinnoförbund* framhåller att det är angeläget att även seminarierna för huslig utbildning liksom hittills samarbetar med konsumentinstitutet. *Statens institut för hantverk och industri*, som bedriver omfattande kursverksamhet, vill gärna bereda visst utrymme för ömsesidig information från producent- och konsumentensidan i sitt kursprogram. *Folkpartiets kvinnoförbund* erinrar om de konsumentgrupper för utbyte av praktiska erfarenheter som bildats i England och anser att initiativ bör tas till en liknande aktivitet här i Sverige. *Varudeklarationsnämnden* påpekar vikten av att dubbelarbete undviks och förordar, att även forskningsinstitutionerna skall kunna anlita studiesektionens tjänster vid redigeringen av undersökningsrapporter.

Högerns kvinnoförbund och *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* anser, att bidrag till föreläsares resor, till transporter av vandringsutställ-

ningar m. m. bör lämnas. Under nuvarande förhållanden ställer det sig ofta alltför dyrbart för avlägsna delar av landet att utnyttja konsumentinstitutets service.

I fråga om inriktningen av studiesektionens arbete påpekar *ABF* och *Liberala studieförbundet* att de inte anser sig betjänta av färdigt utarbetade studiehandledningar från konsumentinstitutet. De är snarare i behov av pedagogiskt utarbetat kompletteringsmaterial till sina egna kurser. Med hänsyn till de små organisationerna är det emellertid av största värde om konsumentinstitutet kan tillhandahålla pedagogisk expertis.

Så gott som alla remissinstanserna som yttrat sig i frågan tillstyrker utredningens förslag till årliga *samarbetskonferenser* för personer verksamma i undersöknings-, upplysnings- och vidareupplysningsarbetet. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* och *Liberala studieförbundet* delar utredningens åsikt, att en form av vidgat samarbete mellan nyssnämnda kategorier är viktigt. De ställer sig dock tveksamma till utredningens praktiska förslag i frågan. Föga av värde torde komma fram vid så sällan förekommande sammanträden med så många deltagare. Andra möjligheter att lösa samarbetsproblemet bör undersökas.

Utredningens förslag att inrätta *upplysningscentraler* i några av landets större städer finner de remissinstanser, som tagit ställning till förslaget, i princip mycket beaktansvärt. Angående den praktiska utformningen och uppläggningsen av verksamheten skiljer sig dock åsikterna. *Pris- och kartellnämnden*, *konsumentrådet*, *KF*, *slöjdföreningen*, *Sveriges husmodersföreningars riksförbund*, m. fl. finner utredningens kostnadsram för verksamheten alltför snävt tilltagen. Med hänsyn till de små erfarenheter som finns på området, bör till en början på försök skapas centralt en upplysningscentral, förslagsvis i Stockholm. *Husmodersföreningarnas riksförbund* anser, att det vore naturligt att på sikt förlägga rådgivningscentralerna till hemkonsulenternas expeditioner. *Sparfrämjandet*, *standardiseringskommissionen* och *varudeklarationsnämnden* anser att man vid inrättandet av centralerna bör undersöka möjligheterna till att etablera samarbete med *AB Svensk byggtjänst*, som bedriver en omfattande utställnings- och informationsverksamhet av liknande karaktär. Enligt *AB Svensk byggtjänst* är den internationellt härskande uppfattningen att informationscentraler bör byggas upp branschvis i vid bemärkelse. *Slöjdföreningen* slutligen undrar om inte centralerna till en början bör inrikta sig på rådgivningsverksamhet till vidareupplysare i stället för på personlig rådgivning.

Samtliga remissinstanser som berört frågan tillstyrker utredningens förslag att så småningom inrätta ett *centralt konsumentbibliotek*, lämpligen i Stockholm, samt att utrusta landets ca ettusen *folkbi-*

liotek med en avdelning för konsumentlitteratur. Vissa av instanserna anser dock, att ett centralbibliotek bör inrättas snarast. *Konsumentinstitutet* hävdar således, att en tjänst som bibliotekarie behövs från och med den 1 juli 1964, inte minst med tanke på att utredningen föreslagit att samlingsregistret över konsumentlitteratur m. m. flyttas över till institutet. *Kooperativa kvinnogillesförbundet* och *Liberala studieförbundet* finner det angeläget, att inte bara upplysningscentralen i Stockholm utan även de andra upplysningscentralerna utrustas med centralbibliotek. *AB Svensk byggtjänst*, slutligen, fruktar att utredningen underskattat såväl kostnaderna som personalbehovet för att sätta igång och driva ett centralbibliotek på konsumentområdet.

De flesta remissinstanserna har i princip inget att erinra mot förslaget att ett nära samarbete skall etableras mellan konsumentinstitutet och hemkonsulenterna. En hel del instanser ställer sig dock tveksamma till, att man under nuvarande förhållanden kommer att kunna aktivisera hemkonsulenterna ytterligare i konsumentupplysningsverksamheten.

Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap finner att ett ökat samarbete med konsumentinstitutet skulle vara av värde men framhåller samtidigt med skärpa, att om detta förslag skall kunna genomföras, så måste hemkonsulentorganisationerna få sina personalresurser avsevärt förstärkta. *Malmöhus läns hushållningssällskap* anser, att uppenbara disproportioner råder mellan utredningens förslag till förstärkning av konsumentupplysningen centralt och regionalt. Om de lokala resurserna för upplysningsverksamheten inte förstärks kan upprustningen av de centrala möjligheterna knappast medföra önskade resultat. Även *lantbruksstyrelsen* och *Hushållningssällskapens förbund* framhåller, att någon väsentlig ökning av hemkonsulenternas medverkan i konsumentupplysningen ej kan uppnås med nuvarande personella resurser. *Hushållningssällskapens förbund* och *Sveriges hemkonsulenters förening* föreslår likväl, att det till upplysningsavdelningens rådgivningsektion knyts en konsulent med uppgift att svara för samarbetet mellan institutet och konsulenterna ute på fältet.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, som också anser att hemkonsulentsorganisationen måste förstärkas om man vill effektivisera samarbetet, ifrågasätter om det inte vore lämpligt att på det lokala planet knyta an till yrkesskolorna, som merendels är välutrustade då det gäller lokaler, apparatur m. m. för åskådlig upplysning inom området.

Angående utställningsverksamheten hävdar bl. a. *Sveriges hemkonsulenters förening*, att stommen till utställningarna bör tillverkas centralt. Med hänsyn till regionala olikheter i levnadssätt m. m. bör man överlåta den slutliga utformningen av utställningen till de lokala arrangö-

terna. *Slöjdföreningen* ifrågasätter om inte utredningen överskattat det propagandamässiga värdet i utställningsverksamheten.

Utredningens förslag i fråga om undervisningsmaterial berörs endast i ett fåtal yttranden. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* anser, att utredningen underskattat kostnaderna härför samt förordar, att konsumentinstitutet samråder med överstyrelsen i denna fråga. *Varudeklarationsnämnden* förutsätter, att anslaget till undervisningsmaterial ej binds alltför snävt till specificerade ändamål.

Organisation och kostnader

Redaktionens personalbehov berörs i en del yttranden. Endast *Högerpartiets kvinnoförbund* finner redaktionen överbemannad. Förbundet ställer sig kritiskt till utredningens förslag, att till redaktionen, förutom tre redaktörer, skall knytas även en byrådirektör, en ingenjör och en fotograf. Majoriteten av de, som har något att erinra mot utredningens förslag på denna punkt, hävdar emellertid motsatsen. Risk föreligger, att avdelningen med den föreslagna personaluppsättningen inte kommer att kunna fylla de anspråk, som kommer att ställas på den. Så efterlyser t. ex. *pris- och kartellnämnden*, *konsumentinstitutet* och *konsumentrådet* ekonomisk expertis vid redaktionen.

Enligt utredningens förslag skall studiesektionen förestås av en korttidsanställd konsulent med pedagogiska erfarenheter samt en assistent och ett biträde. *Skolöverstyrelsen*, *överstyrelsen för yrkesutbildning*, *RLF*, *slöjdföreningen*, m. fl. anser, att utredningen underskattat sektionens personalbehov. Studiesektionen bör få en bredare ram för sin verksamhet eller åtminstone till en början ges större möjligheter att engagera pedagogisk och annan expertis. Till utredningens förslag att chefen för sektionen, konsultanten, skall vara anställd på begränsad tid och att ansvaret för kontinuiteten i arbetet skall åvila assistenten ställer sig *Studieförbundet medborgarskolan*, *lantbruksförbundet* och *TCO* tveksamma. *RLF* är i princip positivt inställt till den uppläggning, som utredningen föreslagit med det tillägget att ytterligare en fast tjänst inrättas vid sektionen.

Angående förslaget till personal vid utställningssektionen förordar *konsumentinstitutet*, att en av utställningssektionens tre konsulenter skall vara förste konsulent och leda arbetet.

Många av remissinstanserna fruktar att även rådgivningssektionen enligt utredningens utformning kommer att bli personellt underdimensionerad. *Skolöverstyrelsen* anser, att fackkunskapen är alltför svagt representerad vid sektionen och förordar, att ytterligare en konsulent knyts till den. Även *konsumentinstitutet* anser, att sektionen behöver förstärkas med ännu en konsulenttjänst. *TCO* förordar, att sektionen förstärks med ytterligare två konsulenter. Som förut nämnts anser *Hushållningssällska-*

pens förbund och Sveriges hemkonsulenters förening, att en konsulent med uppgift att hålla kontakt med hemkonsulenterna bör knytas till rådgivningssektionen.

Frågan huruvida ett statligt organ för konsumentupplysning bör vara fristående eller knutet till en forskningsinstitution (konsumentinstitutet) behandlas ingående av fleralet remissinstanser. Majoriteten anser, att upplysningsorganet i princip bör vara fristående, men att man i nuvarande läge inte bör ta slutlig ställning till frågan. De förordar följaktligen att upplysningsavdelningen tills vidare sorterar under konsumentinstitutet. När resultatet av de pågående och den föreslagna utredningen föreligger bör emellertid frågan tas upp till förnyad behandling. *Liberala studieförbundet, Svenska försäljnings- och reklamförbundet, Svenska journalistförbundet, standardiseringskommissionen, varudeklarationsnämnden och Svenska anonsörers förening* förordar, i viss utsträckning under hänvisning till att alla leverantörer av grundmaterial till upplysningsverksamheten bör ha samma ställning, att ett fristående organ inrättas inom en snar framtid. Det vore också lämpligt om representanter för näringslivet inginge i organets styrelse.

Centrala sjukvårdsberedningen, statens provningsanstalt, statens institut för hantverk och industri, konsumentrådet, industriförbundet, m. fl. anser sig inte kunna tillstyrka utredningens förslag, att upplysningsavdelningen skall sortera direkt under konsumentinstitutets styrelse i stället för som nu under institutets direktör. En sådan organisation skulle kunna medföra en betänklig dualism i konsumentinstitutets ledning.

Av de remissinstanser som berör förslaget att chefen för upplysningsavdelningen skall vara en erfaren journalist anser många det mera angeläget att chefen är erfaren administratör. Behovet av journalistisk expertis kan tillgodoses på andra poster inom organisationen. Slutligen kan i detta sammanhang nämnas, att några instanser har smärre erinringar mot det förslag till ändring av instruktionen för konsumentinstitutet, som utredningen lagt fram.

IV. Statens institut för konsumentfrågor anslagsäskanden för budgetåret 1964/65

Statens institut för konsumentfrågor hemställer om anvisande för budgetåret 1964/65 av 1 687 000 kr. till avlöningar och 614 000 kr. till omkostnader. Detta innebär en sammanlagd ökning under anslagen av 579 000 kr. Institutet framhåller att medelsanvisningen inte hållit jämna steg med de ökade krav och önskemål som ställs på institutet och som i ännu större utsträckning kan förväntas bli ställda inom de närmaste åren.

Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar

Statens institut för konsumentfrågor föreslår, att anslaget höjs med 443 000 kr. till 1 687 000 kr.

1. Personalförändringar

	Förändring
a) Avdelningen för hushållsorganisation m. m.:	
1 förste avdelningsingenjör högst Ae 25	+ 34 740
1 ingenjör högst Ae 19	+ 25 488
1 tekniskt biträde högst Ae 9	+ 15 204
b) Livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen:	
1 konsulent Ae 19	+ 28 260
1 institutionsbiträde Af 2/Ae 5	+ 12 372
c) Textilavdelningen:	
1 ingenjör Ae 19	+ 28 260
d) Laboratorieavdelningen:	
1 ingenjör Ae 21	+ 31 320
e) Upplysningsavdelningen:	
1 redaktör högst Ae 23	+ 31 320
1 konsulent högst Ae 21	+ 28 260
1 konsulent Ae 19	+ 28 260
1 assistent Ae 15	+ 22 992
1 tekniskt biträde högst Ae 9	+ 15 204
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål Af 2/Ae 5	+ 12 372
f) Kansliet:	
1 byråassistent Ae 17	+ 25 488
1 kanslibiträde Ae 7	+ 15 204
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål Af 2/Ae 5 ..	+ 24 744
g) Experter	+ 20 000

2. Tjänsteförändringar

a) Lönegradsförändringar	+ 32 124
b) Ordinariesättningar	—

3. Löneomräkning	+ 11 388
	+ 443 000

Som motivering för sina yrkanden anför institutet bl. a. följande.

1 a). Förslaget avser: En högskoleingenjör i högst Ae 25 för planering, ledning och utvärdering av försök, kontaktverksamhet med tillverkare samt viss teknisk utredningsverksamhet åt direktören. Timanställd expertis har i viss utsträckning hittills anlåtats härför, vilket emellertid inte svarar mot det behov som föreligger.

Institutet har sedan den 1 januari 1961 en heltidsanställd ingenjör, vars lön bestrids med anslag från statens konsumentråd. Stadigvarande behov av en ingenjör i högst Ae 19 för utförande av tekniskt undersökningsarbete föreligger.

Biträdespersonalen är otillräcklig och har under flera år måst förstärkas genom utnyttjande av medel ur anslaget för extra personal och experter. En tjänst som tekniskt biträde i högst Ae 9 bör inrättas.

1 b). Det ämnesområde som avdelningen skall bevaka är betydelsefullt och stort. För att bredda undersökningsverksamheten behövs en konsulent i Ae 19 och ett biträde i regl. befordringsgång. Institutet ämnar i större utsträckning än hittills bearbeta och komplettera forskningsresultat som är tillgängliga i facklitteraturen.

1 c). Behovet av ökat tekniskt underlag för den textila informationen föranledde institutet att från den 1 augusti 1962 anställa en textilingenjör. Lönen härför har delvis bestritts med medel ur anslaget för extra personal och experter. Någon ingenjörstjänst finns ej förut på avdelningen, vilket visat sig vara en brist.

1 d). Tjänsten avser en gymnasiingenjör i Ae 21 med placering på laboratorieavdelningen för att biträda avdelningschefen med undersöknings- och utredningsarbete samt utarbetande av tekniskt underlag för skrifter.

1 e). Förslaget syftar till en allmän förstärkning av avdelningen.

Den redaktionella delen, som nu endast disponerar en redaktör och en konsulent, bör sålunda förstärkas med en redaktör i högst Ae 23 och ett skrivbiträde i Af 2/Ae 5 bl. a. för att bygga ut den periodiska tidskriften Råd och rön.

För utställningsverksamheten och den därmed direkt sammanhängande informationstjänsten till allmänheten finns för närvarande endast två konsulenttjänster. Behov föreligger av en konsulent i högst Ae 21 för att särskilt handha arbetet utanför Stockholm samt ett tekniskt biträde i högst Ae 9 för att sköta diverse utställningsmaterial, biträda avdelningen i övrigt med införskaffande av prisuppgifter, handha bildmaterial m. m. Utställningsverksamheten omfattar dels permanenta utställningar i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå, dels tillfälliga utställningar på olika orter, dels ock vandringsutställningar.

Den direkta informationsverksamheten till allmänheten medelst telefon- och brevsvår från institutet bör förstärkas med en konsulent i Ae 19 och en assistent i Ae 15. För att fullgöra dessa arbetsuppgifter har institutet, förutom en å personalförteckningen upptagen konsulent och en assistent, anställt dels en konsulent på anslagsmedel från statens konsumentråd, dels på deltid en konsulent vars lönekostnad bestrids ur anslaget för extra personal och experter.

1 f). Den föreslagna förstärkningen av kanslipersonal avser en byrå-

assistent i Ae 17 för handläggning av den alltmer omfattande distributionen av propaganda för institutets skrifter samt för sammanställning och bearbetning av statistiskt och annat utredningsmaterial åt förste byråsekreteraren. Byråassistenten skall även fungera som vikarie för förste byråsekreteraren. Dessutom behövs ett kanslibitråde i Ae 7 för att handha den växande lagerbokföringen och faktureringen samt två biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2/Ae 5.

Under det gångna året har två biträden och dessutom viss extra arbetskraft avlönats ur anslaget för extra personal och experter. Detta anslag torde inte vara avsett för tjänster av så klart stadigvarande karaktär.

1 g). En höjning av anslaget för extra personal och experter med 20 000 kr. behövs för effektivisering av institutets arbete.

2 a). Institutet föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på avdelningen för hushållsorganisation m. m. en förste intendent i Ae 25 till avdelningschef i Ae 27,

på livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen en förste intendent i Ae 25 till avdelningschef i Ae 27,

på textilavdelningen en förste intendent i Ae 25 till avdelningschef i Ae 27 och ett institutionsbiträde i Af 2/Ae 5 till tekniskt biträde i Ae 7,

på laboratorieavdelningen en förste intendent i Ae 25 till avdelningschef i Ae 27 och en ingenjör i högst Ae 15 till ingenjör i högst Ae 19 samt ett tekniskt biträde i Ae 7 till tekniskt biträde i högst Ae 9,

på upplysningsavdelningen en assistent i Ae 13 till assistent i Ae 15,

på kansliet en kansliskrivare i Ao 11 till kontorsskrivare i Ao 13 och en kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 11 samt en vaktmästare i Ae 7 till förste vaktmästare i Ae 9.

2 b). Institutet föreslår ordinariesättning av en tjänst såsom telefonist i Ae 5.

Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader

Statens institut för konsumentfrågor föreslår att anslaget höjs med 136 000 kr. till 614 000 kr.

	Anvisat 1963/64	Föreslagen ändring 1964/65
1. Sjukvård m. m.	7 000	+ 2 000
3. Expenser		
b) Övriga expenser	66 500	+ 63 000
4. Publikationstryck	275 000	+ 50 000
5. Annan upplysningsverksamhet	19 000	+ 21 000

Som motivering för sina yrkanden anför institutet bl. a. följande.

Den föreslagna utökningen av antalet tjänster beräknas medföra ett ökat anslagsbehov under Övriga expenser med totalt 63 000 kr., varav 40 000 kr. avser ett engångsanslag. Det ökade medelsbehovet är beräknat enligt följande: kontorsmöbler 10 000 kr., räkne- och skrivmaskiner 4 000 kr., viss fast inredning i försökslokaler 4 000 kr., utbyggnad av telefonväxeln 30 000 kr. och uppskattad ökning av reguljära expenser 15 000 kr.

4. Kostnaderna för publikationstryck har kontinuerligt ökat. Institutet förutser ett ökat medelsbehov på denna anslagspost för budgetåret 1964/65 av 50 000 kr.

5. Som ett viktigt och mycket effektivt led i institutets upplysningsverksamhet ingår utlåning av demonstrationsmaterial och vandringsutställningar samt att anordna eller delta i tillfälliga utställningar. För dessa ändamål har institutet under flera år fått anslag från statens konsumentråd. Beloppen som disponerats härför har varierat mellan 6 700 kr. och 20 300 kr. per budgetår. Rådet har meddelat, att det anser att denna verksamhet med hänsyn till sin stadigvarande natur skall bekostas av medel från institutets ordinarie budget.

Föredraganden

Statens institut för konsumentfrågor inrättades den 1 januari 1957 genom ombildning av det på privat initiativ i början av 1940-talet stiftade Hemmens forskningsinstitut. Institutets uppgift är att verka för att arbetsförhållandena i enskilda hem och kollektiva hushåll rationaliseras samt att produktion och konsumtion inriktas på goda och ändamålsenliga varor. För detta ändamål skall institutet bedriva forskning och upplysning rörande tekniska, ekonomiska, hygieniska och andra problem, som har samband med hemmen och hushållen. Det åligger vidare institutet att samla och sprida upplysning om både egna och andra institutioners forskningsresultat på konsumentvaruområdet.

Anspråken på en aktiv statlig konsumentupplysning har vuxit avsevärt under den period av sju år som statens institut för konsumentfrågor arbetat. Det är en utveckling som är naturlig och får ses mot bakgrunden av att varumarknaden blivit alltmer differentierad och därmed svåröverskådligare för konsumenterna. Den stigande köpkraften har också breddat allmänhetens konsumtion till att omfatta även nya varuområden. För att göra konsumentinstitutet bättre rustat att möta de växande kraven på en effektivare upplysningsverksamhet lämnade jag i februari 1963 i uppdrag åt särskilda sakkunniga, som antog benämningen konsumentupplysningsutredningen, att utreda upplysningsverksamhetens organisation. Konsumentupplysningsutredningen avlämnade därefter den 25 januari 1964 betänkandet »Effektivare konsumentupplysning». I syfte att åstadkomma en förbättring och breddning av den statliga konsumentupplysningen har utredningen grans-

kat informationsmöjligheterna i fråga om konsumentvarornas pris och kvalitet samt service vid prissättning av varorna.

Beträffande konsumentvaruforskningen har utredningen framhållit behovet av en allmän utökning som kan tillföra upplysningsverksamheten mera material. Därvid förordas ett nära samarbete med olika hel- och halvstatliga forsknings- och provningsinstitutioner, som i sitt arbete berör konsumentområdet. Resultat som kommer fram i den utländska konsumentvaruforskningen bör också tillvaratas mera. På sikt är dock inte dessa åtgärder tillräckliga. Frågan om en önskvärd ytterligare koordination och utbyggnad av forsknings- och provningsunderlaget för upplysningsverksamheten bedöms av utredningen vara av sådan storleksordning att den bör bli föremål för särskild utredning. Därvid bör även prövas i vilken utsträckning den statliga konsumentupplysningen kan hämta material från det privata näringslivet, kommunala företag och andra.

Rörande upplysningsverksamheten framhåller utredningen betydelsen av en allmän konsumentfostran genom studie- och folkbildningsverksamheten och en spridning av konsumentupplysningen genom flera kanaler och i olika former. Därvid bör löpande uppmärksamhet ägnas frågor om förnyelse av metodiken i upplysningsarbetet.

Utredningen anser det vara viktigt med en periodisk tidskrift som söker nå konsumenterna direkt med information om de aktuella forsknings- och provningsresultat på konsumentområdet som kommer fram inte endast vid konsumentinstitutet utan även vid andra statliga och statsunderstödda institutioner. Redigeringen av tidskriften -- liksom av övriga publikationer från konsumentinstitutet -- skall enligt förslaget has om hand av en redaktionsgrupp om sex befattningshavare.

För en aktivering av samarbetet mellan konsumentinstitutets upplysningsavdelning samt press, radio och TV föreslås inrättandet av en tjänst som pressombudsman. Särskild personal -- en konsulent, en assistent och ett biträde -- föreslås avdelad för att svara för kontakterna med studie-, löntagare- och kvinnoorganisationerna, liksom med skolorna, såsom vidareförmedlare av informationsmaterial för konsumenternas räkning.

För konsumentinstitutets utställningsverksamhet uppskattas personalbehovet av utredningen till tre konsulenter och ett tekniskt biträde.

En förbättring av konsumentinstitutets bildtjänst, upprättande av litteratur- och forskningsregister på konsumentområdet samt tillverkning av bildband och liknande åskådningsmaterial är andra inslag i den serviceverksamhet, som utredningen föreslår att konsumentinstitutet skall bedriva.

Utredningen understryker vidare starkt betydelsen av att konsumentupplysningen når ut till allmänheten även genom personlig rådgivning. I sammanhanget föreslås en förstärkning av den personal som inom konsumentinstitutet svarar på frågor framställda i brev och telefon eller vid person-

liga besök. Därutöver förordas aktiva insatser av hushållningssällskapens hemkonsulenter och av folkbiblioteken. Ytterligare föreslås att i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå upprättas särskilda upplysningscentraler. Till dem skall finnas anslutna utrymmen för film, föredrag och utställningar. Det sammanlagda personalbehovet för dessa uppgifter uppskattas av utredningen till 12 befattningshavare.

Utredningen har särskilt behandlat frågan om var man i framtiden bör förankra den egentliga informationen på konsumentvaruområdet. Därvid erinras om hur det i debatten om den statliga upplysningsverksamhetens organisation framförts önskemål om att inrätta ett helt fristående organ för denna verksamhet. För egen del stannar utredningen vid att konsumentinstitutet tills vidare bör svara för informationsarbetet. Utredningen motiverar sitt ställningstagande med att institutet fortfarande producerar huvuddelen av det material som utgör underlag för upplysningen.

En verksamhet och organisation utformad enligt utredningens förslag skulle för budgetåret 1964/65 öka statens utgifter för konsumentupplysning med i runt tal 680 000 kr. Den nya organisationen — som utredningen förutsätter kommer att behöva förstärkas efter ett par års erfarenheter — föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1964.

Betänkandet har vid remissbehandlingen fått ett mycket gynnsamt mottagande. Från flera håll framhålls visserligen, att det inte är möjligt att i dag bestämma en definitiv organisation för den statliga konsumentupplysningen. Vissa av de juridiska och principiella frågorna i denna verksamhet ligger under utredning, och konsumentvaruforskningens framtida inriktning och omfattning kan behöva bli föremål för särskild granskning. Så gott som samtliga av de i ärendet hörda remissinstanserna anser dock utredningens olika delförslag om personell upprustning och materialförstärkning för informationsverksamheten på konsumentvaruområdet väl motiverade och tillstyrker dem eller lämnar dem utan erinran. Mest bryter sig meningar kring frågan om vem som skall vara huvudman för upplysningsarbetet, konsumentinstitutet eller annat organ. Många av remissinstanserna — ehuru inte majoriteten — vill ha ett från konsumentinstitutet fristående organ, som samordnar och utövar upplysningsverksamheten.

Vad beträffar den sist berörda frågan, d. v. s. vem som skall vara huvudman för den statliga konsumentupplysningen, ansluter jag mig till utredningens uppfattning. Så länge verksamheten inom en undersökningsinstitution — i detta fall statens institut för konsumentfrågor — bildar den huvudsakliga basen för informationsarbetet, är det naturligt att konsumentinstitutet också svarar för upplysningsarbetet. Som utredningen antyder kan frågan om huvudmannaskapet senare komma i ett annat läge, nämligen om vi framöver får en i övervägande grad till andra forskningsinstitutioner än konsumentinstitutet lokaliserad forsknings- och undersökningsverksamhet på konsumentområdet. Det kan måhända då visa sig

ändamålsenligt att, såsom förordas i vissa av remissvaren, göra informationsgivningen mera fristående. Jag förordar alltså, att upplysningsarbetet tills vidare liksom för närvarande samordnas och utövas av konsumentinstitutet, närmast genom dess upplysningsavdelning. Att informera allmänheten om varors egenskaper med den oväld, som krävs av ett statligt organ, innebär ett stort ansvar för dem på vilka det ankommer att formulera värdeomdömena. Principerna för offentliggörande av forskningsresultat m. m. måste antas på hög ansvarighetsnivå. Det är därför naturligt att upplysningsavdelningen har direkt rapporteringsskyldighet till styrelsen och att avdelningschefen är föredragande inför styrelsen i alla principiella frågor som rör institutets upplysningsverksamhet. Av en sådan ansvarsfördelning följer att upplysningsavdelningen bör tillerkännas ett betydande mått av självständighet i sitt arbete.

Den statliga konsumentvaruforskningen är företrädesvis inriktad på varugrupper med anknytning till hem och hushåll. Detta står i överensstämmelse med de riktlinjer, som 1956 års riksdag drog upp vid inrättandet av statens konsumentråd och statens institut för konsumentfrågor. Jag delar emellertid utredningens uppfattning att utvecklingen av köpkraft och konsumtionsvanor medfört behov av en bredare och mer nyanserad varuupplysning. Konsumentupplysningen bör alltså omfatta ett växande sortiment av varor och varugrupper.

Utredningen har diskuterat olika möjligheter att åstadkomma en dylik breddning. Jag har ingen erinran mot vad utredningen i de sammanhangen uttalat. Sålunda bör redan den 1 juli 1964 konsumentinstitutet få den ytterligare personal, som behövs för att institutet skall kunna etablera ett nära samarbete med de olika hel- och halvstatliga forskningsinstitutioner, vilka arbetar på konsumentområdet. Institutet bör även pröva att i upplysningsarbetet använda resultat som kommer fram i den utländska konsumentvaruforskningen. Genom sådana åtgärder torde det vara möjligt att öka volymen av värdefullt material för konsumentupplysningen. På något längre sikt måste man emellertid, om man vill utöka underlaget för informationsverksamheten, utnyttja även andra informationskällor och vid disposition av forskningsresurserna göra angelägenhetsgraderingar. De praktiska förutsättningarna härför bör bli föremål för särskild undersökning. Jag har tidigare denna dag begärt och erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att uppdra åt konsumentupplysningsutredningen att också granska den statliga konsumentvaruforskningens arbetsvillkor och behov av förstärkning. I första hand bör utredningen därvid inventera konsumentinstitutets egna forskningsresurser.

Remissinstanserna har vitsordat intresset för en periodisk skrift, som redigeras med sikte att nå en större och bredare läsekrets än den krets av fackmän och särskilt intresserade som för närvarande utgör de huvudsakliga avnämarna av konsumentinstitutets publikationer. De innehålls-

mässiga kraven på en sådan publikation och de ekonomiska förutsättningarna för dess spridning — varvid kommersiell annonsering och inkomster därav är uteslutna — bör därför noga undersökas. Såsom utredningen avsett torde det få ankomma på den redaktion, som bör byggas upp inom upplysningsavdelningen, att genom försöksverksamhet utforma en tidskrift som i möjligaste mån tillmötesgår anspråken hos en aktiv konsumentopinion.

Tidskriftsarbetet liksom institutets publiceringsverksamhet i övrigt bör i princip has om hand av erfarna journalister. I likhet med utredningen anser jag att kompetenskraven när det gäller tjänsten som chef för upplysningsavdelningen bör ställas högt. Innehavaren av tjänsten förutsätts bli ansvarig utgivare och chefredaktör för den periodiska skriften och andra regelbundet återkommande publikationer. Denne bör alltså äga praktiska erfarenheter av journalistrycket och även ha vana vid administrativa göromål och arbetsledning. Då effekten av den förstärkning, som föreslås vid konsumentinstitutets upplysningsavdelning, i hög grad blir beroende av vem som kan knytas till tjänsten som chef för avdelningen, räknar jag med en lönegradsplacering såsom för avdelningsdirektör i B 1. Tjänsten bör inrättas som extra.

Institutets publiceringsverksamhet bör has om hand av en särskild sektion inom upplysningsavdelningen, benämnd redaktionen. Till den bör även knytas en ingenjör för samarbetet med de utomstående forskningsinstitutionerna. Jag föreslår att från och med den 1 juli 1964 skall finnas följande tjänster på redaktionen, nämligen en som byrådirektör i Ae 27, 3 som redaktörer, av vilka en i Ag 23, en i Ae 19 och en i Ae 17, en som ingenjör i Ag 21 samt en som kontorist i Ae 9. För biträde av fotograf bör beräknas 15 000 kr., för arvode till praktikanter från journalistinstitutet 10 000 kr. samt för extra arbetskraft främst expertis för lay-out, likaledes 10 000 kr.

I enlighet med utredningens förslag förordar jag vidare, att vid konsumentinstitutets upplysningsavdelning inrättas en tjänst som pressombudsman i Ag 27 för löpande kontakt mellan institutet å ena samt press, radio och TV å andra sidan. Samtidigt föreslår jag ett intensifierat samarbete mellan institutet samt skolor, folkbildningsorganisationer m. fl. Härför bör finnas en arvodestjänst som konsulent, avsedd att innehas av en befattningshavare med pedagogisk utbildning, samt en tjänst som assistent i Ag 15. För pressombudsmannen och för studieverksamheten beräknar jag att behovet av biträdeshjälp motsvarar en tjänst i Ae 7. Därutöver bör för studieverksamhetens behov av diagramteckning och annat ritningsarbete beräknas 15 000 kr. till extra arbetskraft.

I vad gäller skolornas, folkbildningsorganisationernas, kvinno- och löntagarorganisationernas roll i en aktiv konsumentupplysning är jag ense med utredningen. Dessa organisationer har särskilda förutsättningar att med-

verka i en konsumentupplysning, vars viktigaste uppgift inte är att förmedla kunskaper om speciella varor utan att ge eleverna och studiedeltagarna en vaksam inställning till varor och förmåga att inför ett aktuellt köp skaffa sig upplysningar för ett riktigt urval. Riktighet för upplysningsavdelningens serviceverksamhet gentemot skolor och studieorganisationer bör vara att underlätta orienteringen bland tillgängligt upplysningsmaterial. En populärt upplagd konsumenttidsskrift och ett samlingsregister över tidigare gjorda forskningar och undersökningar på konsumentområdet kommer att jämna vägen för ett bättre utnyttjande från skolornas och organisationernas sida av det informationsmaterial, som kommer fram. Som utredningen framhållit är det också viktigt, att konsumentinstitutet vid behov kan stå till tjänst med pedagogisk expertis som kan biträda vid utarbetande av studiehandledningar och studiebrev. Institutet bör i övrigt tillhandahålla åskådningsmateriel såsom filmer, bildband, broschyrer o. dyl. som utgör hjälpmedel för en stimulerande undervisning.

En personaluppsättning på endast ett par befattningshavare för en serviceverksamhet av nu angivet slag kan synas liten. I likhet med utredningen har jag dock funnit det angeläget att konsumentinstitutet först prövar sig fram för att finna de ändamålsenliga formerna för sin medverkan. Den framtida utnyttjandegraden får bli bestämmande för den fortsatta utbyggnaden.

Vad utredningen föreslagit om ett samlingsregister, i vilket skall redogöras för resultat av tidigare utförda undersökningar av intresse för konsumentupplysningen, föranleder ingen annan erinran från min sida, än att jag i likhet med några av remissinstanserna förordar att uppläggningsregistret och skötseln av det anförtros statens konsumentråd.

Behovet av ett centralbibliotek på konsumentupplysningsområdet har vitsordats av flera av remissinstanserna. Jag anser emellertid att det tills vidare bör få anstå med att inrätta ett sådant bibliotek.

Jag tillstyrker vidare att det under konsumentrådets ledning årligen hålls en konferens mellan företrädare för upplysningsorganen, för olika kategorier av vidareupplysare samt för forsknings- och provningssidan.

Angående utställningsverksamheten tillstyrker jag vad utredningen föreslagit. För denna verksamhet beräknas således följande tjänster, nämligen tre som konsulenter, av vilka en i Ae 23, en i Ae 19 och en i Ag 17 samt en som institutionstekniker i Ae 9. Ytterligare torde 15 000 kr. böra beräknas för lokal medverkan.

Vad utredningen uttalat om önskvärdheten av att på olika platser i landet skapa stödjepunkter, där information i konsumentfrågorna kan meddelas eller hänvisning ges om var sådan information finns tillgänglig, tillmäter jag stor betydelse. Ett förverkligande av denna tanke bör avsevärt kunna reducera de nuvarande svårigheterna att snabbt få veta om en produkt blivit undersökt, hur resultatet har utfallit och var det publicerats.

Hushållningssällskapens hemkonsulenter — som redan nu värdefullt medverkar i konsumentupplysningsarbetet — och folkbiblioteken bör, alltefter dessa båda institutioners allmänna förutsättningar, kunna tjäna som regionala och lokala upplysningsställen i konsumentfrågor. Det syns lämpligt att konsumentinstitutets styrelse i anslutning till vad utredningen anfört i denna fråga söker träffa erforderliga överenskommelser med företrädare för hushållningssällskap och folkbibliotek om hemkonsulenternas och folkbibliotekens medverkan i konsumentupplysningsarbetet. Mot vad utredningen anfört om formerna för denna medverkan har jag inte någon erinran.

Jag ställer mig i princip positiv till förslaget om lokala upplysningsställen. Frågan om inrättandet av sådana ställen i Göteborg, Malmö och Umeå bör emellertid enligt min mening prövas senare, då ytterligare erfarenheter av rådgivningsverksamheten erhållits. Jag föreslår att för denna verksamhet i dess helhet inrättas följande tjänster, nämligen en som konsulent i Ag 23, en som föreståndare i Ae 19, två som assistenter i Ae 15, två som kontorsskrivare i Ae 13 och en som biblioteksassistent i Ae 11. Därutöver bör 20 000 kr. beräknas till extra arbetskraft för rådgivningsverksamheten.

Jag delar utredningens mening att en personell förstärkning av institutets upplysningsavdelning även måste medföra en viss förstärkning av kansliet. Jag föreslår därför att en tjänst som kanslibitråde i Ae 7 inrättas samt att 10 000 kr. beräknas för expeditionsvaktsgöromål.

Vid bifall till mina nu framlagda förslag till personalorganisation — vilken förutsätts skola ersätta den nuvarande organisationen vid upplysningsavdelningen — blir antalet befattningshavare vid avdelningen sammanlagt 22 stycken. Genom förslaget ökar institutets avlöningsanslag med tillhopa 436 000 kr. I detta sammanhang vill jag även föreslå, att de medel som enligt mitt förslag bör anvisas till expertis och extra arbetskraft förs samman med nu tillgängliga medel för liknande ändamål till en särskild anslagspost för Avlöningar till expertis och tillfällig arbetskraft. Denna anslagspost bör föras upp med 170 000 kr., inberäknat rörligt tillägg.

De förslag till nya tjänster vid konsumentinstitutet inom andra avdelningar än upplysningsavdelningen som lagts fram i institutets petita anser jag mig endast i begränsad omfattning kunna tillstyrka.

Det är emellertid angeläget att institutets kansli förstärks ytterligare. Jag förordar därför att vid kansliet inrättas följande tjänster, nämligen en som assistent i Ae 17, en som kanslibitråde i Ae 7 och en som biträde i reglerad befordringsgång. Institutets avdelning för hushållsorganisation bör tillföras en tjänst som institutionstekniker i Ae 9 och livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen en tjänst som institutionsbiträde i reglerad befordringsgång.

Vidare förordar jag ändrad lönegradsplacering för ett antal tjänster. Förslagen i detta hänseende samt frågan om lönegradsplacering av föreslagna

nya tjänster har varit föremål för överläggningar med vederbörande personalorganisationer. Dessa har förklarat sig icke ha något att erinra mot vad jag nu föreslagit. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas vid institutet efter omorganisationens genomförande med fördelning på olika avdelningar inom institutet torde som *bilaga* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Slutligen föreslår jag, att en tjänst som skrivbiträde i Ae 5 ordinariesätts. Vid bifall till vad jag nu föreslagit i fråga om institutets organisation ökar avlöningsanslaget med 562 000 kr.

För materiel i utställningsverksamheten och för åskådningsunderlag i undervisningsverksamheten uppskattar utredningen medelsbehovet till netto 138 000 kr. för helt år. Då emellertid verksamheten inom upplysningsavdelningen inte torde hinna komma igång i full utsträckning under budgetåret 1964/65, anser jag att medelsanvisningen bör kunna begränsas till 90 000 kr. Jag uppskattar storleken av hyres- och försäljningsinkomster i denna verksamhet till 10 000 kr, vilka såsom särskilda uppbördsmedel bör få användas för samma ändamål. Detta innebär att under nästa budgetår 100 000 kr. kommer att stå till förfogande. Medlen bör anvisas under ett särskilt reservationsanslag med rubriken Statens institut för konsumentfrågor: Upplysningsmateriel.

Med beaktande av utredningens förslag och konsumentinstitutets petita bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 144 000 kr. Av höjningen avser 1 500 kr. sjukvård, 3 500 kr. reseersättningar, 2 000 kr. bränsle, lyse och vatten, 91 000 kr. övriga expenser — varav 58 500 kr. utgör engångsanvisning för anskaffning av möbler, skriv- och räknemaskiner, utbyggnad av telefonväxel och mörkrumsanläggning, 7 500 kr. vissa kostnader för institutets laboratorium och återstoden 25 000 kr. ökade löpande utgifter — samt slutligen 50 000 kr. publikationstryck. Anslaget till annan upplysningsverksamhet bör räknas ned med 4 000 kr. under förutsättning att ett nytt reservationsanslag anvisas för detta ändamål. Vid bifall till vad jag nu föreslagit torde institutets omkostnadsanslag böra föras upp med 622 000 kr.

Under återopande av vad jag sålunda i olika hänseenden anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de riktlinjer för omorganisation av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor som jag föreslagit i det föregående;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för statens institut för konsumentfrågor som föranleds av vad jag föreslagit i det föregående;

c) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	80 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 000
3. Avlöningar till expertis och tillfällig personal, inberäknat rörligt tillägg	170 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 046 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	506 000

Summa kr. 1 806 000

d) till *Statens institut för konsumentfrågor*: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 1 806 000 kr.;

e) till *Statens institut för konsumentfrågor*: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 622 000 kr.;

f) till *Statens institut för konsumentfrågor*: *Upplysningsmateriel* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Lund

Statens instituts för konsumentfrågor organisation

1 direktör Bo 3

Livsmedels- och kemisk-tekniska avdelningen

1 förste intendent Ag 27
 1 förste intendent Ae 25¹
 1 konsulent Ae 21
 1 assistent Ae 17
 1 institutionstekniker Ae 9
 1 förste institutionsbiträde Ae 7
 1 institutionsbiträde regl. befordringsgång

Textilavdelningen

1 förste intendent Ag 27
 1 förste intendent Ae 25¹
 1 förste assistent Ae 21
 1 assistent Ae 17
 1 institutionstekniker Ae 9
 2 förste institutionsbiträden Ae 7
 1 institutionsbiträde regl. befordringsgång

Avdelningen för hushållsorganisation m. m.

1 förste intendent Ag 27
 1 förste intendent Ae 25¹
 2 förste assistenter Ae 21
 1 konsulent Ae 19
 1 institutionstekniker Ae 9
 1 förste institutionsbiträde Ae 7
 1 institutionsbiträde regl. befordringsgång

Laboratorieavdelningen

1 förste intendent Ag 27
 1 förste intendent Ae 25¹
 1 förste avdelningsingenjör Ae 23
 1 ingenjör Ae 19
 3 ingenjörer högst Ae 15
 1 instrumentmakare Ae 11
 1 institutionstekniker Ae 9
 1 förste institutionsbiträde Ae 7
 3 institutionsbiträden regl. befordringsgång

¹ Tjänst som förste intendent i Ae 25 skall hållas vakant så länge tjänst som förste intendent i Ag 27 är besatt.

Upplysningsavdelningen

1 avdelningsdirektör Bg 1

Redaktionen

1 byrådirektör Ae 27

1 redaktör Ag 23

1 ingenjör Ag 21

1 redaktör Ae 19

1 redaktör Ae 17

1 kontorist Ae 9

Pressombudsmannen

1 pressombudsman Ag 27

1 kanslibitråde Ae 7

Studieverksamheten

1 konsulent arvode

1 assistent Ag 15

Utställningsverksamheten

1 konsulent Ae 23

1 konsulent Ae 19

1 konsulent Ag 17

1 institutionstekniker Ae 9

Rådgivningsverksamheten

1 konsulent Ag 23

1 föreståndare Ae 19

2 assistenter Ae 15

2 kontorsskrivare Ae 13

1 biblioteksassistent Ae 11

Kansliet

1 förste byråsekreterare Ae 23

1 assistent Ae 17

1 kansliskrivare Ao 11

1 kansliskrivare Ae 11

1 kontorist Ao 9

1 expeditionsvakt Ae 7

3 kanslibiträden Ae 7

5 kontorsbiträden regl. befordringsgång